

מעין פרק חמישי מקואות

R. Simon

Handwritten numbers and symbols: 1, 55, and other markings.

מספרים כהנאל: שרן ברוך... מלך קרל... קנה לו ז' וכו'...

הנאמרים שם כשרים... ונאמרים שם כשרים... ונאמרים שם כשרים...

מקבל קומה... דבוסים (דף כה)... קבר רייקמן... דלמי' ר' יוסף...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

פרק ששי... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

מקורות השם... מן המערה... מן המערה... מן המערה...

Handwritten numbers and symbols: 1, 55, and other markings.

R. Simon

השער השני

(א) נפ' ליחא.
 (ב) שמיני פדשה ט'
 ה"ה.
 (ג) ויקרא י"ג ל.
 (ד) נפ' : מעין נגור.
 (ה) משנה ה.
 (ו) נפ' : ואפילו.
 (ז) מיותר ור"ך
 (ח) חקתי ע"פ פ'.
 (ט) נפ' : נטעות :
 ונקיים.
 (י) דברי רבנו הובא
 בתשנ"ז ח"ג סי'
 לה.

פני שנעשו כלן ז'
 (ראה) לי שלא
 דכיון שיוצאין
 לעצמם עד שלא יכ

שעשאו זוחלין'
 נבחר שיטת ר'
 ענין מסול זה

מ"ה נוטפין
 קנה אפילו זכ'
 דבר שבו

וכח"ש צפירו
 חסרת ה"י
 הוי הויה ו
 פ"ה שמוט פ"ה
 דבר עמ"ה. יו
 שיחוסם הוח
 דבר הטמא,

נחלקו בזה ר'
 ליון דב"ה לקמן ד'
 והכלים החס'
 נטעמו, שמש מו'
 סוף הלכות נדב'
 איכפת לן או
 דומיא דגזו
 שמקבלים
 ולא בדבר י'
 נ"ה.

בפסול זוחלין, נרא'
 חס' חמ"ס זוחלים לו'
 חסדים בזוחלין, ואין
 בעליונים, הוי כמו
 דהתחמ"ס נפסל
 שחלו מלמעלה. ז'
 שיתחשש שינא

במחצית חמת המיכ'
 חמ"ס בכלם, מו'
 לגזורים בכלים וטו'
 מחליכס, ואז גל המ'
 כן, דהחס בטבו
 ואמנם חס ז' לכו
 באשכ"ח, עד הבק'
 דמשמש בתו'
 בשטף, הכל
 חמ"ס בכל זחילה, ומג'
 דאפשר לאוקמי ש'
 הפולחני כלל נוג'
 ולד"ה הוי במלכ' ו

האבאר בו א' ארבעים סאה אלו אם מטהרין דוקא באשבורן, או אפילו בזוחלין, בתורת כהנים א' אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור א' אי מה מעיין מטהר בזוחלין מקוה מטהר בזוחלין, ת"ל אך מעיין, מעיין מטהר בזוחלין והמקוה באשבורן א' חמשי של מקואות א' הזוחלין כמעין, הנוטפין כמקוה, העיד ר' צדוק על הזוחלין על הנוטפין שהן כשרין. נוטפין שעשאו זוחלין סומך אפילו מקל אפילו א' קנה, אפילו זבה אפילו א' יורד וטובל, כלומר, (אלו) [אפילו] א' נקב המקוה ונעשה זוחל, סומך א' הנקב במקל, ואפילו זב או זבה סומך ביד או ברגל, כדי שלא יזחלו המים ויהיו צופין ונקוין ט' שלא יצאו ונעשו אשבורן, ויורד מי מי שצריך טבילה וטובל בו. הא' בעת זוחל לא יטבול, שנעשו המים זוחלין, שאין המים הנוטפין מטהרין אלא באשבורן, משום שלא יחסרו המים מארבעים סאה קאמר, אלא אפילו יהא שם ארבעים או אפילו

שוכים רביעית שיעול לצירוף, [מזבזו א"ח להקל אלה] כן יש חיבור מעטלה. ורק להר"א בצע"כ לר"ך שיבחרו הפחות רביעית כשרים, ואז חשיב להלטרף. ומה שה"ך בס"ק קכ"ז דבעו רביעית ומוכח כן בכל הש"ס הפוסקים ע"כ. לר"ך עיין, דלא מלאנו אלא להראב"ד דסבר בן. [ו] ולידינו למדנו א'. מקוה שלימה שנתן סאה ונטעמו מי פירות אפילו עד רובא וקדח ממנה רביעית בלידה ומתוך כה"כ, עובלין ברביעית לדברי רב, ב. קדח רביעית גדולה של, אפילו כל הרביעית שאובין, עובלין שם, דאפילו להראב"ד חולק בזה וכמו שנסתפקו לעיל, מ"מ סוגיה ה"ה של רוב הפוסקים שמועיל השקא לשאוב מן הכל, ג. הו"ה ברביעית כולה מי פירות, לר"ה אין עובלים. ד. היתה רביעית מים כשרים ונתן ונטעל מקלח מי פירות נפסל מלכתחלה רביעית אין השוכה לנטעל, ולטול כתבנו דאפשר דרש"י חז"ק, ה. מקוה מלוממנת וקדח ממנה רביעית ונתן מקלח, לראב"ד חסור לנטעל אפילו בגדולה, ואפילו חס' ונטעל שאובין, ולדעת רש"י יש להסתפק במי פירות, דאפשר דנטעל לגבי כל המקוה שיש בה רוב כשרים, ו. חסרה פירות חסרה ומחוצרות צה"כ ונטעמפין שיהם למקוה אחת שיש בה חס נחן ונטעל סאה בחד מהם אפשר דנפסל לדעת רש"י אפילו בשאובין, ולידינו במי פירות, ז. עוקה המחוצרת למקוה ונתן בה מחלכ על מחלכ מי פירות, וכו"ש רוב מי פירות מנטעלים הכשרים שצנוקם ואין מועיל הרוב שצמקוה גדולה לצנוק לביטול במי פירות, ודמי לחציה שצמכות דף ד' וכו"ש החוספות בצרות זה א', ח. עוקה שאין בה רביעית לדעת ר"ה אין מועיל אפילו היא מחוצרת למקוה שיש בה ולדעת רש"י ר"ת והיראים הוי חיבור מעטלה, ט. עוקה שאין בה רביעית, המחוצרת למקוה גדולה, ואין צין שיהם א' מי סאה, אין עובלים אפילו בגדולה [לדעת ר"ה].

שולי האדרת

ג] עוד כתב בצע"כ שם, דדוקא צנוקה לר"ך שוכים כשה"כ לחצוהו צעיין זבו רביעית, אבל בחורין שאין לר"ך שוכים מחוצרין כשה"כ אלא אפילו כה"כ, ה"י לא צעיין זבו רביעית מים, דחד מקוה הוא. ונראה דגם לענין מי פירות דין זה נכון, דכל שאין גיכרים בפני עצמן, הוי גבולו מתוים במקוה ממש, ומכ"כ צבס נחן ונטעל.

ד] ומה שכתב הש"ך ס"ק קכ"ז חמוה, ונראה שלא ראה דברי הראב"ד אלא צב"י, ושם לא הביא סוף דבריו לחלק בין חורין לעוקה, ועיין לקמן.

תו כתב הראב"ד שם דזה דנתן סאה ונטעל סאה אינו משלים לרביעית, דוקא שנטעל ונתן דהיינו השלמה, אבל חס נתן ולא נטעל אינו פוסל, מ"ט מקוה שלם הוא ואינו נפסל בשאובים, כדן מקוה הגדול שהוא מחובר לו, ע"כ. ואם ברביעית של תורה קאמר, יש להסתפק בכוונתו, אם עד רובו כנגדו קאמר, או אפילו רבו השאובין כשר, דלא נפסל כדן המשין. אבל מדן קמח קמח בטיל א"ח לידון בזה, דהא רביעית אין מנטעלת, וכדלעיל, ואם צמחצרת צה"כ קאיירי כל שנתן בה כשר, דהמקוה השלם מותרת. ואי במי פירות קאמר, אפשר דאם רבו על הכשרים דפוסלים, וכבר כתבנו דאפילו לרש"י אפשר דהדין כן. ואי קאי אזלעיל, לכאורה משמע דהמקוה שלימה בלידה קאמר, וכו"ש.

וביראים סימן כ"ו פירש הא דר"פ צמחצרת צפחות משה"כ, או בגזר אחית, דאז מכוני רביעית של תורה, דדוקא בחדתא מביכשרא דמקוה. אלא לר"ך עיין לאוקמי לדידיה סוגיה דפסחים י"ז ב', דמשמע שם דרביעית מטהרת דין תורה אפילו לא צאה ממקוה גדולה. ועיין שם צפ"י ר"ה דנראה דפי כהיראים, ואכן רבו של היראים ר"ת צמחצרת בספר הישר כתב זה לשונו, דאמרין צפ"כ דנחיים דאם קדח צו רביעית אש"ג דבעלוה בחבור פחות משפופרת, א"כ בגזר אחית, מנטעלין, דאביכשרא דמקוה קאחי ע"ש. חכו אפילו לאחר שבעלוה, דבחיבור קטן העמודהו חכמים על דין תורה, ומותר לטבול בהם, אבל ביראים מפורש שם דהדין תורה קאי.

ולמדנו דליטעמ רש"י והתוספות היראים ור"ת, ואפשר דכן שיטת ר"ת, דצמקוה חסר צד מקוה שלם, אין לר"ך להקפיד

שולי האדרת

ג] עוד כתב בצע"כ שם, דדוקא צנוקה לר"ך שוכים כשה"כ לחצוהו צעיין זבו רביעית, אבל בחורין שאין לר"ך שוכים מחוצרין כשה"כ אלא אפילו כה"כ, ה"י לא צעיין זבו רביעית מים, דחד מקוה הוא. ונראה דגם לענין מי פירות דין זה נכון, דכל שאין גיכרים בפני עצמן, הוי גבולו מתוים במקוה ממש, ומכ"כ צבס נחן ונטעל.

ד] ומה שכתב הש"ך ס"ק קכ"ז חמוה, ונראה שלא ראה דברי הראב"ד אלא צב"י, ושם לא הביא סוף דבריו לחלק בין חורין לעוקה, ועיין לקמן.

תו כתב הראב"ד שם דזה דנתן סאה ונטעל סאה אינו משלים לרביעית, דוקא שנטעל ונתן דהיינו השלמה, אבל חס נתן ולא נטעל אינו פוסל, מ"ט מקוה שלם הוא ואינו נפסל בשאובים, כדן מקוה הגדול שהוא מחובר לו, ע"כ. ואם ברביעית של תורה קאמר, יש להסתפק בכוונתו, אם עד רובו כנגדו קאמר, או אפילו רבו השאובין כשר, דלא נפסל כדן המשין. אבל מדן קמח קמח בטיל א"ח לידון בזה, דהא רביעית אין מנטעלת, וכדלעיל, ואם צמחצרת צה"כ קאיירי כל שנתן בה כשר, דהמקוה השלם מותרת. ואי במי פירות קאמר, אפשר דאם רבו על הכשרים דפוסלים, וכבר כתבנו דאפילו לרש"י אפשר דהדין כן. ואי קאי אזלעיל, לכאורה משמע דהמקוה שלימה בלידה קאמר, וכו"ש.

וביראים סימן כ"ו פירש הא דר"פ צמחצרת צפחות משה"כ, או בגזר אחית, דאז מכוני רביעית של תורה, דדוקא בחדתא מביכשרא דמקוה. אלא לר"ך עיין לאוקמי לדידיה סוגיה דפסחים י"ז ב', דמשמע שם דרביעית מטהרת דין תורה אפילו לא צאה ממקוה גדולה. ועיין שם צפ"י ר"ה דנראה דפי כהיראים, ואכן רבו של היראים ר"ת צמחצרת בספר הישר כתב זה לשונו, דאמרין צפ"כ דנחיים דאם קדח צו רביעית אש"ג דבעלוה בחבור פחות משפופרת, א"כ בגזר אחית, מנטעלין, דאביכשרא דמקוה קאחי ע"ש. חכו אפילו לאחר שבעלוה, דבחיבור קטן העמודהו חכמים על דין תורה, ומותר לטבול בהם, אבל ביראים מפורש שם דהדין תורה קאי.

ולמדנו דליטעמ רש"י והתוספות היראים ור"ת, ואפשר דכן שיטת ר"ת, דצמקוה חסר צד מקוה שלם, אין לר"ך להקפיד

גורו הבית אפרש"א
 שער המים

במה, לפי שנעשו כלן זוחלין, וכדקתני נוטפין שעשאן זוחלין, דאלמא טעמא משום זחילה
 ויא. ונראה לי שלא אמרו אלא בשנקב המקוה רחב שהמים היוצאין ממנו גראית
 זחילתו, דכיון שיוצאין כל כך עד שתראה זחילתו, דנין אותו כזוחל ממש, הא מקוה מים
 שנקב מעט עד שלא יכיל המים, ונוטף מעט מעט, והולך וחסר, אין זה נקרא זוחל, שהרי

שולי האדרת

[ענין פסול זוחלין ומקוה המהולת]

נוטפין שעשאן זוחלין דאלמא טעמא משום זחילה
 היא. כדכי לבאר שיטת רבנו נכאר סוגיא זוחלין ועיקרי
 זנינים הנוטפין מסוגיא זו.

[א] פ"ה מ"ה נוטפין שעשאן זוחלים בומך אפילו
 מקל אפילו קנה אפילו זב וצב ויורד ועיבל דברי ר' יהודה.
 ר' יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזהילין בו כו.
 עיין ב"ש, וברא"ש בפירושו ובהלכות אומן יא. ומצוה
 ברא"ש דחלוק הסברה ברא"ש דמניעת הזחילה על ידי דבר
 המקבל טומאה, הוי גבוה ע"י דמק"ט. דכיון דהמקוה כבר
 מצוי ושלם, מה שמועץ פיסולו, אין זה בגדר הויא שגאמר
 לשנות על ידי דבר עמא. ונראה, דאפילו לא ישאר מי סאה
 במקוה אם לא שסחוס הזחילה, ונמצא דשעור הכשר במקוה
 נשבה על ידי דבר הטמא, מכל מקום אין זה בגדר הוי.
 ולשיטת ברא"ש גחלקו בזה ר' יודא ור' יוסי, ואפשר דהלכה
 כר' יודא, כיון דב"ה לקמן דאמרי ומודים שהוא גודר בכלים,
 אלו כותיה. והכלים הם מקבלי טומאה הוי, כדתנן וכלים
 שאם לא הוטבלו, שמע מינה דמקבלים טומאה. וכן ראיתי
 באור זרוע סוף הלכות נדה שפי' כן בשם ר"ש מספוט עיין
 שם. לפי"ז לא איכפת לן אם אחד מדופני המקוה הוי דבר
 המקבל טומאה דומיא דגודר בלים כו. וכן סוחמים נקבי
 המקוה במטליות שמקבלים טומאה. מיהו צעור גחז דלר"ש
 לא יחסוס בידו ולא בדבר המקבל טומאה, ש"מ דפסק כר'
 יוסי וע"י ב"ח.

תמיכה זו]. הו הביא ברא"ש דעת אחד המחברים שסובר,
 דאפילו זוחלת המקוה דרך סדק כזוחל נפסלה. ועל זה מקשה
 ברא"ש דודאי אין זה דומיא דזחילת מעיין, וגם ברא"ש לא
 קאמר אלא בניקב, שהמים שוטפים דרך הניקב, אבל סדק
 שהמים נוטפים, לא הוי זחילה לפסול. והו גודר בכלים
 אי"ל להדק הכלים שלא ילא כלום, וע"כ דדרך סדק אינו בגדר
 פסול.

שוב ראיתי דיש מקום לפרש דאפילו ברא"ש לא חסר לעבול
 במים שלמטה מן הניקב אם יש בהם מי סאה באשבורן, ואין
 זחילה שלמעלה פוסלת את החתומים, וברא"ש לא חלק עליו
 אלא אסברתו דמועץ את הפיסול הוי בכלל הויא, וכ"ש שיש
 עיקר מקוה בשטה. ומה שהקשה ברא"ש מגודר כלים ומצור
 מלא שאזנים, אדעתא המחבר קמקשה, הדיה משמע לו דעתו
 דאסור לעבול אפילו כשמתמס עלמו לעבול בחתומים. ולפי"ז
 דעת ברא"ש וברא"ש להחיר לעבול תחת הניקב.

וממה דברא"ש מפרש מחותין בעיין אחר, או לפי מה שפירש
 ברא"ש וברא"ש מקלסו, נמצא, שאין המשנה מודרת כלל בדיון
 זחילה דרך נקב, ואם כן אפשר דדעת ברא"ש עלמו דזחילה
 דרך נקב, אין זה בגדר הזחילה הפסולת, דלא הוי דומיא
 דזחילת מעיין. וכיון שנתון צחור כהני אשבורן, אע"פ שגוערו
 קאחם ללא, כל זמן שאין שוטפים כדרך המעיין לא חסור
 זוחלין, הן לענין פסול זוחלין, וכן לחסרון חיבור ואפשר לעבול
 אפילו כנגד הניקב ולסבירא זו אם יש מי סאה במקוה עובלים,
 ולא איכפת לן כלל בזחילת הניקב, כל זמן שגשאר שיעור הכשר
 במקוה. אבל יש לפרש דברא"ש מודה דזוחלין עלמם אין
 עובלים, דאם דמי לזחילת המעיין כיון שהם נגד הניקב. וברא"ש
 פליג בעיקר סברה הויא על ידי טומאה, וסבר דאפילו סחם
 זחילה הניקב בדבר עמא, לא נפסל. וכן פליג אסברת דמתמה
 שזוחל למעלה, נפסלים אפילו החתומים שמתחת לנקב.
 ולפי"ז אם הניקב נמוך חוץ שיעור מי סאה, כל המים שלמעלה
 עד הניקב, פסולים, כיון שהם עומדים ללא, ונמצא שחסר
 שיעור מי סאה מים נחים ואפשר שגם אלו שלמעלה אם אין
 הניקב רחב ולא יוכל בהם הזחילה כשרים, אבל אם הניקב
 גבוה וישארו מי סאה למטה מן הניקב, אזי מותר לעבול
 כשמתמס לעבול רק למטה מן הניקב.

ואפשר עוד לפרש דאע"פ שהמים העליונים הוי זוחלין, מיהו
 כיון שלמטה מצלעדי הזוחלין יש מקוה כשר, כל שיש עיקר
 מקוה בהכשר לא נפסל אם יש קאה מים פסולים, דמקוה
 מים יבוי עבור, וכיון שיש מקוה עבודה שוב אין שום דבר
 פוסל. אבל אם אין למטה מן הניקב שיעור מקוה אזי או
 אפשר לרף העליונים, דהם מים פסולים, דהא זוחלים הם.
 ואין להקשות דאם כן זוחלים שילאו מן המקוה לחוץ, אמאי
 אין עובלים בהם כיון שצדס מקוה כשר. ועוד, כל הנהרות
 ודאי יש בהם אשבורן מי סאה, דהא אי אפשר שלא והיה

שנינו
 אלין אף
 ושנינו
 ושרבו
 שילו זב
 מקום
 עומדים
 בעודנו
 ז' ולא
 אפילו
 זלל אם
 ייה לכל
 שחז
 פוסקים
 ול סאה
 זחובה
 ד מקוה
 ילו אם
 הכלכה
 היתה
 רביעית
 העבול,
 י חלק
 ו נטל
 וס נתן
 דאפשר
 ה צד
 כשרה,
 ברא"ש
 למקוה
 שירות,
 גדולה
 ד א
 בשיעור
 שלם,
 שאין
 אלא
 לא
 דמ"ס
 כמ"ס
 צרים
 ס"ב
 בועה

נוסחאות וציונים
 (ב) חגיגה כג. ה.
 (ג) מוקדמות פ"ב
 מ"ב.
 (ד) כ"ל ליתא.
 (ט) ט: טבורות.

הקרקע חלחולי מחלחלה (ב) ומטפטפת, ונבלעין המים מעט מעט במקומן, ואפילו הכי כשי
 ושנינו (ג) מקוה שנמדד ונמצא חסר, כל טהרות שנעשו על גביו למפרע טמאות, דה
 חסר הא נמצאו בו ארבעים סאה טהורות (ד), אע"פ שחסר ממדתו הראשונה, טהרות
 ואם איתא ניוחש שמא נשבר הבור מלמטה ונעשה זוחל, דהא ספק בדאורייתא הוא, א

שולי האדרת

בהם בור או פחת מנזיק מ' סאה ואם בן כל הזוחלים יטערו,
 וצנדרים מ' א חיישינן שמא רבו ונעפין על הזוחלים. אין זה
 קושיה כלל דשאני זוחלין בחוץ, או צנור חס רבו בגופתים
 דשם אפשר לפסול משום דאין זוחלין חיצור וכמ"ש להלן.
 דמ"ס זוחלים אפילו בשעת שוב היו בכלל קטפרס ולפי"ז
 נמלך שאין להם חיצור עם המקוה. משא"כ אם הם בחוץ
 כחלי המקוה, אע"פ שיש מקום לומר דפסולין מדין זוחלים,
 מכל מקום אין זה בגדר פסול קטפרס, דכל שבמחילות נעשים
 אחת, חס פשוט דבכלי נקוב והמים זוחלים דרך הנקב, ונגע
 עמא במים שבכלי, או שביה שם יין ונגע כותו בהם, דודאי
 נפסלו כל מה שעדיין בכלי, ולא אמרינן בזה דזוחלין אין חיצור
 ולא גפסל רק נגיעתו גרידא אלא בכל המים גאסרים. ובעת
 דכל שנמלאים בחוץ הכלי היו מחזירין שבכלי מלפנין, ואע"פ
 שסופם ללחץ, עדיין הם בגדר אשכנזין. ולכן כשזוחלים המים
 אע"פ שזה פסול צדין מ' מקוה, מכל מקום עדיין חיצור הם
 לגבי דין חיצורים, ונמלך שהם מחזירים למקוה בשלימה
 שישנה חתח הנקב. אבל בחוץ או בנהרות אע"פ שיש מקוה
 שלימה כשירה, מכל מקום אין הזוחלים חיצור, ודין השקה
 לא מליני צוחלים וכמ"ש בתכ"ד סימן ר"ב. מיהו אין זה
 מוכרח ויש לומר איפכא דאם זוחלים בשעת השוב היו חיצור,
 אין מקום לחלק בין זוחלים בחוץ המחילות ולחוץ, ואם אסורים
 בחוץ גם בפנים יש לאסור, אם לא שנחלק שאין זה בגדר
 זוחלה.

וממה שבי הרא"ש אחר שפי פירוש, דלפירוש זה אין לפסול
 מקוה שמימיו יולאין לחוץ, אין להביא מזה שום ראיה. דאפשר
 לפרש כוונתו דאם סתמו ועיכבו הזוחלה אפילו היה הנקב
 למטה ממי סאה צדין לפי הרא"ש ובין לפי המחזירים פסול,
 משום הוי על ידי עומאה, לפי פי הרא"ש אין שורש לכל זה,
 לומר שמגיעת הזוחלה בכלל הוי כח. וס"ל להרא"ש דמותר
 לעבול זה אפילו סתמו צדבר הטמא, וכ"כ הרא"ש בתשובה
 דמותר לסתום צמטלניות שיש בה ג' על ג'.

וז"ל העור מקוה שנסדק כו', יש פוסלין אוחו אפילו יש בו
 כמה סאין כו', לפי שכיון שמים העליונים נערים ללחץ השוב
 כולו זוחלים. וא"כ הרא"ש ז"ל כתב דדאי אם ישארו צו מ'
 סאה אחר שיאלו קאתן דרך הסדק כשר, אבל אם לא ישארו צו
 מ' סאה פסול ע"כ, ודעה ראשונה הוה של אחד מהמחזירים
 שהביא הרא"ש, דליכא למומר דהכוונה להרא"ש, דמנין שמודה
 כר"ש דנסדק, ואפשר דוקא נפרץ, שהמים הולכים בשטף
 ובעין זחילה מעין. ומדברי העור יש להוכיח צמאי דנסתפקנו
 לעיל דיש סברה לפסול גם בתחחונים כחילו הכל זוחלים,
 ועוד מצוחר דדעה הרא"ש לחלק אם ישארו מ' סאה אחר
 שיאלו קאתן, ובין אם לא ישארו צו מ' סאה. ונראה דילוף
 זאה ממה שהרא"ש בתשובה הביא דעה כר"ש, ופירשה דדוקא
 אם לא נשאר מ' סאה. ועוד דמכל ראיות הרא"ש אין להוכיח

רק דאין הכל נעשו זוחלין, אבל להחיר לעבול צוחלין מ'
 אין שום מקור להחיר, וכן פסק מרן בשו"ע סיף ג', מ'
 דמשמע ליה דליח מאן דפליג דאין זה, ואפשר גם דזו
 שיטת כר"ש, והרא"ש פליג רק אסברה הויב צדבר המק'
 עומאה.
 אבל בשצ"ץ ח"א סימן יז כתב זה לשונו, אבל הרא"ש
 על דרך אחרת, וכן הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה יש לו ד'
 אחרת בפירושה, ולפי הפי האלו אם היחה נכרת זחיל'
 [כיינו אפילו אם נכרת זחילה, ולאפוקי מדעה הרש"י
 שהביא לעיל מהלך בין נכרת לאינה נכרת] אפילו
 ישאר במקוה מ' סאה כשחפסס זחילתו לא מפסול כח'
 ע"כ. ומצוחר דהוה מפרש דהרא"ש לגמרי החיר לעבול,
 דזחילה דרך נקב אין זה כדרך זחילה מעין ואין לפסול.
 ובמהרי"ק סימן קצ"ו כתב צדדיא דלא ככשר הרא"ש
 אלא לעבול למטה מן הנקב, אבל למעלה אפילו הוה למטה
 ממי סאה אין לעבול, דהוי כעובל צוחלים.

ג] ודעת הגר"א ז"ל דאין פסול מיוחד של זוחלין, אלא
 בעיקר דאין זוחלין חיצור, ובמקוה דלריך שיעור מ' סאה
 כשהמים זוחלים ואים מתחזרים וליכא שיעור, ולפי"ז
 נפקא מינה כלל במקום הנקב, אלא אם יש אשכנזין מ'
 עובלין, אפילו שאר המים זוחלים. ולפמ"ש לעיל דהמ'
 שבהוך המחילות הוי אשכנזין כל שלא יאלו לחוץ, אם כן אפשר
 להגר"א ז"ל עובלים בכל המקוה. מיהו אלו שכנגד הנקב
 ממש אפשר דהוב זוחלים ממש, ואין עובלים בהם. ויש
 זו אין נפי"מ צמח שחי הרש"א דזחילה שאינה נכרת
 שמיח זחילה, דהוב רק לשיטתם דמשום דזחל מקאת, ה'
 כל המים זוחלים, אבל להגר"א ז"ל אלו שיואלים הוי זוחלי'
 אפילו אין נכרים, ומכ שצפנים אפילו נכרת זחילתן
 מיפסלי צבתי, וכ"כ הגר"א צדברותיו סיף ל"ו. ובמקו'
 מ' סאה פוסל נקב משהו אף ש'
 ניכר, דאותו המטע חשיב דדאי זוחל ונפחת שיעור מ' סאה
 ויש להקשות דל"כ מאי קאמר צפ"ק משום ז מעין שרבו על'
 כו' מטער צאשכנזין וכלל שבו, דצשלמא אי פסול זוחלי'
 מעין לעבר בכל שבו, מכל מקום להבשר זחילה דומיין למקו'
 דהוי פסול במקוה. אבל להגר"א דמכ דמעין מטער צוחלי'
 הוה משום דמטער צכ"ש, אם כן אף אפשר שאחר ש'
 מטער צכ"ש, מכל מקום נזקיקו לאשכנזין, וי"ל דע"כ הגר"א
 מפרש כהר"ן צנדרים [נצחאר להלן צשער יא] דהפירוש
 דמקומות מקומות יש, ובמקומות דמטער צכ"ש, מטער נ'
 צחילה.

וסברת הגר"א דוקא לשיטת הריב"ש והרצנו יונה דסבי'
 להו דפסול קטפרס אפילו בשעת השוב, אבל לשיטת חו"ס
 חגיגה יע א ד"ה ולגזור, וכ"כ כר"ש פי"ד וכמ"ש להלן

5

לא אמרו
 ולין, ואפילו
 שמתהר
 בורן, ואפיל
 דקטפרס ע
 חוץ ממה ז
 וצית כלל סו
 אפילו לציח שמא
 חיצור לשיעו
 להגר"א דס"ל
 וחסיק.
 רצנו הרש"א
 המרדכי בשבו
 רבבה אשר"י כ
 זה לאשכנזין ונ
 כו', אם היו
 לאשכנזין ע"כ
 המים נעשו ב'
 סיף קטן עו
 המאורי בכח
 רצוחא ולאסו
 וכו"כ ו
 חתח הנקב,
 ואם יאסו נ
 מן הנקב וצו
 דמחמירין ופסל
 ויש לעיין דו
 שצדקין ומספיק
 אשכנזין. ויש ל
 התעוררת צוה
 ושיין לקמן צו
 דאין מלעריפוי
 משיעו הנרוק. וז'
 אלא שכך ה
 הנוטפים כיון
 דלפירוש הו
 דממלס עממו
 דמותר לגז'
 מכהחחונים
 צדד זוחלין, וכ'
 דאפילו הם מו
 להקשות מהא
 צוחלים. משום דו
 צפני עממו ו
 אלא התו
 מן הבור והמו
 צין בכשר לכ
 זוחלין המעטים.

הולם לא אמרו אלא כשזוחל ממש שזחילתן נראת טו דעכשו כל המים שבמקוה נידונין
 החלין, ואפילו יש בו מאה סאין, ולא די לנוטפין שאין מטהרין בזוחלין, אלא אפי'
 עין שמטהר בזוחלין כמו שיתבאר למטה יי) אם רבו עליו הנוטפין אינו מטהר אלא
 בשבורן. ואפילו הנהרות המושכין מן המעיין כל שהן בספק אם רבו הנוטפין עד

שולי האדרת

ועוד נראה, דלא דמי פסול נוטפין לפסול זחילה, שאין
 הזחילה פסול בעצם המים, דהא אם נעמדו אחר כך באשבורן
 כשרים, ולכן אין שייך שיגררו הזוחלין המרובים את העומדים
 להיות כדיום, דהא גם דין המרובים כשיעמדו באשבורן מוזרים
 להכשרם, ולכן כשהמעטות נעמדו כשרים, דהא
 באמת גם דין המרובים. אולם בנדריים שם גוון דכולם במצב
 של זחילה, עיקר הנידון אהב דין יש למים האלו, וכיון
 דהמרובים נוטפים הם, גוררים את המעטות גם כן שיחול
 עליהם שם מקוה, ויחזקל מהם שם מעין, ומשום כן דינם
 כאשבורן.

ה] ובגדר זוחלים, כחז הרבי"ש סימן רל"ג דדוקא מים
 הזוחלים והולכים, אבל אם נתפחו בברכה מחמת אדם או
 ד"א, כיון שזמן המקוה צדו ואליו הם שבים צבור המכריח לא
 חשיבו זוחלים, והביאו ראיה מגי מקוואות והשאלות מן הגד.
 וממחשט שהיא תחובה ע"ג המערה כו', ומכא דר"י דאם היו
 רגלין של ראשון כו', דאע"ג דכלל המקומות האלו המים
 במצב זחילה ואינם עומדים, מכל מקום חשיבו אשבורן לעבול
 בהם, וע"כ דרך זחילה בעין המעין הבולכים ללא שוב הוב
 זחילה, אבל אם הולכים וחוזרים זהו בכלל חיובייהו למקוה,
 דכן הוא דרך המקוה בשעה שהדם עובל בחקקה הנפחים
 המים והנפחים ללאת, ובשכאדם יולא חוזרים להם, ואין זה
 בגדר זחילה, אלא הוב בכלל גזרונים וגלים שבמקוה. וברבי"ש
 מבואר דעובלין כלים צמים שעלו ונחפחו על הכחלים שהיו
 במשופט, כל זמן שמחובר בקליפת השום לעיקר המקוה, ואין
 שייך לדון גוד אסיק, אלא עדיין כמעורב למקוה וכעובל במקוה
 עצמה. ולפי"ז לרי"ך עיין אמאי צביו רגליו של ראשון כו' אחיין
 להחיר רק מדיון גוד אחיה ואסיק, מאחר דלדיון זוחלין
 מכשרין מכיון דהא לא היו זחילה דאל המקוה חוזרים לבא,
 נימא דגם לעיני חיבור, עדיין כו' במשורב, וכעובל במקוה
 עצמה, ולא נזכר לביאר צלירוף גוד אחיה. ויש לומר, דודאי
 מחולק הדיון דחיבורים מפסול הזוחלין, דלענין זחילה בגדר
 הוא הכוללים ואינם שבים, דהוב המצב לפסול, ואולם בגדר
 ושב זה אינו גדר זחילה בדומה לחיולת המעיין, ואפילו ולא
 קאת מן המקוה מחמת כוח המכריח וחוזר לאו זחילה היא, אבל
 ודאי לענין חיבורים יש נפקא מינה אם המים נתפחו קאת
 על הכחלים מחמת נדנד המים, דעדיין היו מחובר למקוה
 שכן הוא דרך המקוואות שיעודו במקלה ויחפחו על הקירות,
 ואין לרי"ך להלכות דגוד אסיק ואחיה, אבל כשאדם חלשם
 צליאחו, אע"פ שאין הם בגדר זוחלים, מיהו אין הם מחוברים
 למקוה להיות במקוה עצמה אלא שיש לנרפן מכה דין החיבורים,
 ושפיר איפלגו ר"מ ור"י אי אמריין גוד אסיק.

בש"ך ס"ק ק"צ כחז דאפילו לשיעת רבנו והמרדכי דס"ל
 דאם זוחל מקאתו היו כולו זוחלים, דוקא דחול ממולא, אבל
 אם יולא המים מכה אדם בעובל, אפילו אין חוזרים המים,

הזוחל דקטפרים ע"כ מוכרח לחדש לפסול זוחלין היו פסול
 נעמד חוץ ממנו דאיו חיבור, ולהגרי"א מה דנחלקו בית
 המאן וביה הלל סוף פ"ה בחדלית, הכל חדא טעמא הוא,
 כיון דס"ל לבית שמאי דקטפרים חיבור, אם כן עובלים בזוחלים,
 דהא יש חיבור לשיעור מי סאה. ופלוגתא דר"מ ור"י בגוד אחיה
 ד"ל להגרי"א דס"ל דחיבור זוחלים מהני לחצר בסבבת גוד
 אחיה ואסיק.

דדעת רבנו הרשב"א בהן בשער המים והצואה צבית יוסף וכן
 דעת המרדכי בשבועות, דנעשים הכל כזוחלים. ונראה דכן
 דעת הגבחה אשר"י סוף פ"ו דשבת, שכחז דאם המים נכנסים
 תוך זה לאשבורן ומלך זה יולאין ממנו ע"י שהוא מלא ואף
 למעלה כו', אם היו מי גשמים לא היו מטהרין צב"ג בעובל
 באתו אשבורן ע"כ. ובפשטות נראה אפילו בעובל למטה,
 דכל המים נעשו זוחלים. ובא"י סוף הלכות ודה בסומן
 שכ"ג סעיף קטן עו הביאו שגם ר"י דסימפוט פירש כר"ש,
 וכ"כ המאירי הכא במתניתין. ולפי"ז ודאי להלכה יש לחוש
 להי רביותה ולאסור לעבול אפילו למטה מן הנקב אע"פ
 שיש מי סאה. וכ"כ הרמ"א בסעוף ג. [ולרי"ך להשגיח שישארו
 מי סאה תחת הנקב, אפילו אם יכנס אדם לחוכו, שבעט המים
 שגזבהים והם יהיו מלומלמים ויעבול בהם האדם ויעלו המים
 למעלה מן הנקב וצ"ל לכו משעורא כ"ז לדעת הר"ש. וכן
 לידון דמתמירין ופסלו כל המים].

ד] ויש לעיין דאמאי לא מהני מקלה זוחלין כמו שמהני
 מקלה שזובין ומספיק ב"ח כשרים, ואמאי לרי"ך שיהיו כל המי
 סאה אשבורן. ויש לומר דאשזובין בעולו דרובא, אבל זוחלים
 ניכר התערובת צבה שהם זוחלים ולא בעולו, והיו כעומדים
 לעצמם. ועיין לקמן בפ"ו משהו צ שכחצנו דמי פירות העומדים
 לעצמם דאין מטרפים, דלא אמריין צבה הובו ככולו, ויש לעיין
 מ"ש מטעם הכרוק. וצ"ל דהתם היו מינו ומטרק, ולאו מטעם
 ציעול, אלא שכן הוא הלכה למשם מסויני, ובנהרות שרבו
 עליהם הנוטפים כיון דהכל זוחל מצטלין הרוב את המיעוט.
 ונראה, דלפירוש הר"ש והמחבר דאם יש מי סאה תחת
 הנקב דמלמלם עצמו ועובל שם אע"פ שמלמעלה המים זוחלין
 ופסולין, דנחור לעבול אפילו אם המים הזוחלין שלמעלה
 מרובים מהתחתונים, גודר כלים, אע"פ שהמים למעלה
 מן הגדר זוחלין, וכן אמת המים שעוברת ע"ג צור דפי"ג
 נראה דאפילו הם מרובים וצ"כ למטה עכור.

ואין להקשות מהא דאמריין בנדריים מ, צ שמה רבו הנוטפים
 על הזוחלים. משום דהכא האשבורן ניכר צפני עצמו, והזוחלים
 עומדים צפני עצמן וניכר העירוב, ואין בעלים אפילו מיעוט
 לגבי רובא, אבל התם שכל זוחל, אלא שיש צנייהם זוחלים
 כשרים מן הבהר והמעין, ונחערבו זוחלים צנוטפים, כיון דאין
 ניכר צין הכשר לפסול, שפיר מצטלים הנוטפים במרובים
 את הזוחלין הנעטפים.

הראש' שצדקתי בסעיף מ' וכו' מו"מ ז"ל דלעיל גבי האקף המקום כ"ע מורים שפוקקין הנקבים בדבר המקבל עוממה שלא כל אלה לנגב המקום שלא יבאו המים לשם * ואינו מכיר חילוק זה דהא גם כן אין עומם קן אלה שלא יזומו המים דרך שם: (סב) נשאר לעולם בהבשירו.

גב [צז] יי הבא לערב קמ מקוה פסול או חסר עם מקוה בשר להבשירו או ששניהם חסרים ובא לערבם להבשירם צריך שיהא נקב שביניהם רחב

(פ) יי בשופורת הנאר * קי [צח] וקולות המים יהיה כדומם האקף (י"ב) סימן ר"ל' ב"ס ח' המהפרכים וכן ב"ס ה"ס (י"ס) קי"א [צט] קי"א וקולות שנתערב הפסול עם הבשר אפי' רגע (סב) נשאר קי"ב (לז) לעולם (פ) בהבשירו אפי' ברחם הנקב אפי' יי כל שיעמוד בשופורת הנאר ממעמו יי אפילו דבר שהוא מברירה בשופורת יי ספק אם הנקב רחב בשופורת הנאר אם לאו פסול ק"ס * א"ס יש (לז) נקבים דקים הרבה מצטרפין לכשופורת הנאר אם המקוה הא' שלם והב' חסר: הנה [ק] ומוזר למפור מקוה גדל הכר והפסול בה טע"ס שאין בה מ' סה"ס דהא ארעא תלמולי ממחללה ב"ן וכו' והוא סמוך (פ) לנגב והוא רוחן המלוחים שביניהם שהמים תלון מן הכר דרך המלוח דליון מקמים דקים שנקרקה היו חסוד (מכריז) ה"ז ב"ס רל"ב: יי אבל לא שניהם חסרים אין הנקבים הדקים מצטרפין לכשופורת הנאר [קא] (וי"ה) אם חלק מקוה בכל או בק"ס אם אין שיעור מקוה גדל אחד פסול: יי [קב] יי הבא להבשיר קי"ד מקוה שאוב ממקוה שלם שאינו שאוב אף על פי שאינו משיקו אלא קמו בשערה קמוז בשר ואפילו אינמי ההשקה רואין פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

הנה דוקא (סג) בפסול שאינה מוכרזת אל בפסול דלורייא ענין בשופורת הנאר (ח"ה) ר"ס (מקואות) כמו שכתבנו ואפילו בפסול שאינה קי"ד י"ס (פ) חולקין (מזר והכ"ס) (ל"ט) וקולות ליהודים: יי [קג] בותל שבין ב' מקואות (סד) שנסדק [קג] מצד פני האוויר:

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

בבית המדרש... (Text continues with halachic discussion)

8

הראש ז"ל דמ"ל דאפי' במקוה של מי נשמם דאיט מטרתה רק באשטורין איט פוסל זמילה רק אם הוא למטה ממ' סאה . אבל אם הוא למעלה כשר ולפי ה"ל הוא פשוט דכיון דכל עיקר טעמא דפוסל זמילה במקוה הוא משום דליכא שיטורא וזה שייך אם טובל במים הזמלין משום דקטפרס אינו חיבור אבל אם טובל במים העומדין רק במקוה יש בה נקבים שזוהל מים לחון מאי קפידא יש בזה הא במקוה שטובל יש בו שיטור וגם לעולם לא יחסר משיטור מ' סאה דהא הנקבים הוא למעלה ממ' אבל אם הוא למטה ממ' סאה אז נחשב כמו שחסר ליה שיטורא בעת הטבילה משום דכל העומד ללאת נחשב כאלו כבר יאל ולכן אף אם אין הזמילה ניכרת פסול וכמו שכו' הגר"א ז"ל לדעתו ז"ל . הגלע"ד כתבתי בעו"ה :

שלמה הבהן מו"ץ דפ"ק ווילנא .

סימן נא

בעיה כאור בוקר של יום שני מו"ב מנחם שנת תרנ"ב לפ"ק .

לכבוד

ידידנו האהוב ה"ה הרב הגאון הגדול הו"ב סוע"ה וכו' מו"ה חיים מאיר נח הלוי נ"י חמ"ם ומו"ץ דפ"ק ווילנא .

ח"א לראות כלל אם זוחל מן הכרות מעט מו נת דהא המקוה מלאה מים :

ועוד

לראותי לכתוב לענין הקושא שהעיר כת"ר נ"י על הגר"א ז"ל מראית הרשב"א הגה לדעת הגר"א ז"ל לשיטתו לפי מש"כ שם בס"ק ו' דהא דלמריין בש"ס דמגינה (ר' כ') דלרעתא מלחולי מחלתי הייט חפילו במקוה של מי נשמם בל"ה לק"מ דהא לפי דעתו שם כל הבורות של מי נשמם יש להמים התחברות זה עם זה ע"י הגידים שיש בקרקע [וכמו שהביא מופת על זה] וח"כ לעולם לא יחסר ממ' סאה אפי' צבורות שאינן טוחות בסיד דכמו שצבילע כהאן למקוה אחר כמו כן המים שצבורות אחרים בלמים לכאן והלכך לא יחסר ממ' סאה לעולם :

ונראה

דגם דעת ר"ת ז"ל כן דהרי הוא ז"ל הביא ראיות אחרות דלחדש צעינן גס במעיין מ' סאה אבל ראיה זו שהביאו החוס' שם בשם ר"י מוה"א דלמריין דלרעתא מלחולי מחלתי ומ"מ צעינן מ' סאה לא הביא כלל וע"כ דמ"ל ג"כ כדעת הגר"א ז"ל דאפי' צבורות של מי נשמם יש להם התחברות בקרקע וח"כ ז"ל דהש"ס מיירי לענין מקוה של מי נשמם] . ועפ"י זה דברי הגר"א ז"ל צבורין ואין כאן קושא כלל והגלע"ד כתבתי בעו"ה :

כ"ד יודיו הדו"ש וטברכו בברכת כהנים שלמה הבהן מו"ץ דפ"ק ווילנא .

סימן נב

יום ג' י"ט אלול שנת תרל"ח לפ"ק

לכבוד

ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה אלי' אליעזר נ"י מגדולי רבני המו"ץ דפה .

ע"ד מה שהעיר כת"ר נ"י על דברי הגר"א ז"ל ביו"ד בסו' ר"א ס"ק ל"ז שכו' דלדעת הראש"ש שהובא בסעיף כ' דעיקר פסול זמילה איט אלא אם לא ישארו מ' סאה אחר שילאו קתון חין כ"מ כלל בין אם ייכר הזמילה או לא דאפילו אם אינו ייכר הזמילה ויולא מעט מעט מ"מ פסול ולא כמש"כ בשו"ע שם בסעיף י"א והאז מדברי הרשב"א ז"ל בשער המים וכמו שהובא בכ"י :

וע"ז העיר כת"ר נ"י דהא מ"מ ראית הרשב"א ז"ל צרורה דלא לא נאמר כן אין לך מקוה של מי נשמם שמהא כהרה שהקרקע מהחלול ויבולט מעט מעט [ופשוט דכוונתו דכל קרקע דרך לבלוע בו מים אם לא שהיא עשויו צור סיד שאינו מאבד טיפה וזה לא מליט שהגריכה החורה] וע"כ דלא חין הזמילה ניכרת לא מקרי זמילה כלל וגם הראש"ש מודה דכשר ולפי' אם לא ישאר מ' סאה אחר"כ מ"מ כל זמן שיש בחוכה מ' סאה הרי היא מקוה כשרה ואף שזוחל מעט מעט והא דפוסל הראש"ש היינו אם הזמילה ניכר כן העיר כת"ר נ"י :

ובאמת שכבר העיר ע"ז גם כבוד הגאון מו"ה יוסף נ"י מפנה קהילתנו על מה שספרתי לו דכבוד מר אחי הגאון ז"ל ה"י מקפיד מאוד במקוה שהיא עומדת על חרץ בהכ"ס שלא יזאל ממנה אפי' טיפה אחת חוץ למקוה אם היה הזמילה למטה מארבעים סאה [וכן יש אללי בכתובים מכו"י מר אחי הגאון הנ"ל דבעת שעלה במוסכס בשנת תר"ח העבר [זה כשלושים שנה למפריע] להחיר המקוה ה"ל שהיא נמשכת ע"י סילוקה וכו' אחר מהמנהלים שלא יחא המקוה זוחל למטה ממ' סאה אפי' טיפה אחת וכן נדפס ג"כ בספרו ראשית ציבורים בדף ע"ב ע"ב בהגה"ה ע"ש וזה היה בהסכס כבוד הגאון מו"ה יוסף קהל סג"ל לנדא ראש"ד דפה ז"ל ועוד מנחה גאוני ורבני המו"ץ שה' אז בפה קהילתינו ווילנא] והעיר ג"כ על זה דהרי בהדיא פסק השו"ע דלא חין הזמילה ניכרת מותר וראיית הרשב"א צרורה כנ"ל :

אמנם איט אעשה דיהי' דברי חכמים קיימים ואלו ואלו דברי חלוקים חיים הם . ואגה בתחילה אבאר שכדברי הגר"א ז"ל מפורש בהדיא בר"א ז"ל בהלכות מקואות סימן י"א דעל הא דהאן במקואות פ"ה דנוטפין שששון וסלין סומך אפי' מקל ואפי' קנה וכו' ר"י אומר דכל דבר שהוא מקבל טומאה חין מחלילי בו וכחצ הראש"ש ז"ל ע"י דרבינו שמעון ז"ל פירש דמייירי במקוה שגפדן על שפחו

באתי לכתוב למר נ"י על מה שהעיר כבוד הדרכ"ב נ"י על הגר"א ביו"ד סו' ר"א במש"כ שם בס"ק ל"ב ובס"ק ל"ז דלא חין הזמילה הוא למטה ממ' סאה אף אם אינו ניכר הזמילה כלל מ"מ פסול משום דחין הזמלין מתערבין ונמלא דחסר מארבעים סאה ואף דבעת הטבילה עדיין נמלא מ' סאה מ"מ סופו להסור :

וע"ז מה העיר כת"ר נ"י דמנה יענה הגר"א ז"ל לראיית הרשב"א ז"ל מוה"א דהכשריה החורה בור של מי נשמם ואף דכל בור האודלי נבלע בו מים בדפנות ובקרקע הבור דהא לא האריכה בחורה דיהי' צור סיד שאינו מאבד טיפה וח"כ מוכח דאף אם הזמילה הוא למטה ממ' סאה מ"מ כשר דהא כל בור כמו שצבילע בדפנות הבור כן נבלעת בקרקעית הבור ואשכ"כ הכשריה החורה וח"כ מוכח להדיא דגם בזמילה שהיא למטה ממ' סאה ג"כ כשר אם אינו ניכר הזמילה כן העיר כת"ר נ"י :

אבל המעיין בשו"ת הריב"ש סימן רל"ב ובדברי הגר"א ז"ל שם יראה דלק"מ דודאלי הרשב"א ז"ל וסייעתו ס"ל דחין חסרון בזמילה במקוה מלך דזמלין חין מתערבין ולפיכך ס"ל דגם במים שצבילעם בדפנות הבור או בקרקעית הבור ג"כ מלטרפים למ' סאה אף עיקר הטעם הוא דגז"כ הוא דחין המים מתערבים רק דרך רגילותו דמשנית דרובן דרכן לוחל ממקום למקום אחר כמו הנהרות דנחשבים ג"כ כמעטין וגם נמלא מעינות העומדין במקומם ולפיכך הן מטריין בין בזמלין ובין באשטורין אבל מקוה של מי נשמם שנופלים לצור שדרכן להיות עומד במקומו ולפיכך לא הכשריה החורה רק באשטורין והלכך ס"ל להרשב"א וסייעתו דלא חין ניכר הזמילה כשר דהא כל דרך מי נשמם שנופלין לצור ג"כ זוחל מעט מעט בדפנות הבור ובקרקעיתו דהא לא הגריכה החורה שהיה צור סיד שאינו מאבד טיפה ולפיכך אם זוחל למטה ממ' סאה מ"מ כיון שאין הזמילה ניכר כשר . אבל הגר"א ז"ל שכח דאפי' אם אינו ניכר הזמילה ג"כ פסול אם הזמילה הוא למטה ממ' סאה כחצ כן לדעת החולקים על הרשב"א ז"ל וס"ל דלא חין זוחל למטה ממ' סאה אפי' אם זוחל הרבה מאוד ג"כ כשר אף דלא היו דרך רגילותו אך דמי' סאה ישאר לעולם שומד במקומו בלא זמילה והא דפוסל זמילה במי נשמם היינו אם זוחל למטה ממ' סאה משום דמי' הזמלין חין מלטרפין ולפיכך אפילו אם אינו ניכר הזמילה ג"כ פסול דכיון דהטעם הוא מלך חסרון המים מאי נ"מ אם ניכר הזמילה או לא ודברי הגר"א ז"ל מחלילין כשמם בלתיים והא דהכשריה החורה צור מים לטבילה ע"כ מיירי שהאז טוח בסיד דד ברה תורה משום דמהם צרות צנ"י לקבל מי נשמם הוא טוח בסיד כדי שלא יחא שום נקב בקרקעית הבור דהחורה מיירי בל"י דכתוב בה למער השמים השסה מים וע"כ לריך לפנה הבור כע"ז :

והרכך כל מקוה שאינה נכשרת רק באשטורין לריך לכתום מקום מולא המים מלך חין למהל המקוה כדי שיוכל

ספר ז"ל גרושי' מר מנשיג וקאניג א שני' יו"ץ מר"א י גאמ פבן זמילא זצ"ל

סימן כ"ה

בדין זוחלין להכשיר את השאובין

שנפסק כותלו למעלה ממ' סאה, הכשיר זוחילה שאינה ניכרת, משום דטעמו כהמרדכי, אבל להמחזר דסובר כהריב"ש אין לחלק בין ניכרת לשאינה ניכרת, ונכון לדעתו. L

עוד נראה דתלוי בהג"ל, דלכאורה הדין דנפרץ כותלו ונעשו רוב המים זוחלים וישארו מ' סאה, הרי דומה לכאורה לדין דרבו נוטפין על זוחלין שפסול כמבואר בסעיף ב', אף דזוחלין הרי רשאי לטבול, מ"מ כיון דרבו נוטפין שהם פסולי'ן בזמילה, ביטלו את הזוחלין. ה"ה הכא אף דישארו מ' סאה, הרי רבו הזוחלין שיצאו וא"כ יבטלו את הכשרים, אך לפי טעם הריב"ש דפסול זוחלין ללא מנטרפי, ל"ש כלל ביטול, דכל המים הלא כשרים הם, אלא חסר שיעור, אבל במ' סאה שיארו באשבורן הרי איכא שיעור, ושפיר מנטרפי גם שאר המים, והיינו משום דזוחלין אין מנטרפי'ן לעשות שיעור, אבל אחרי דיש מקוה כשרה של מ' סאה, כל המים כשרים גם לטבול בהם, משא"כ רבו נוטפין על הזוחלין הרי כל המים זוחלין ולא מנטרפי'ן לעשות שיעור, אלא דמעין כשר בכל שהוא וזה שייך שפיר ביטול, דרוב הנוטפים מבטלי את דין המעין לטהר בכל שהוא, ושבו חסר גירוף, ושפט. אבל אם נאמר דזוחלין הוא פסול דאין שם מקוה עליה, א"כ יש כאן מ' סאה כשרים, ויתר המים הם פסולים, היינו דאינם מקוה, ואם כן קשה דיבטלו את הכשרים, ומוכח כהריב"ש הג"ל. אך שיטת הפוסלים ז"ל לא רק מטעם ביטול, דמשמע דפסולים אף אם לא רבו המים היוצאים, ובהכרח דהכל חסור זוחלין, ועוד יש לעיין בזה.

ב) עוד יש להוסיף בזוונת הגר"א, דמקור הדין הוא מהרשב"א בשער המים צניח המים הוצא צ"י, שכתב שם דאל"כ אין לך מקוה מים כשירה בעולם, שהקרקע מתחלחל ובלע מעט מעט, עכ"ל. וזהו דוקא לשיטתו דאף אם ישארו כשיעור פסול, א"כ כשנבלע מעט מים בשעת הזחילה פסולה כל המקוה, אבל להמחזר דמכשיר אין שום ראייה, דאף שהקרקע בולעת מעט ישאר כשיעור, (מה שאמר במקוה מנומנמת מ' סאה, שמה בעיני באמת בור סיד שאינו מאבד טיפה), דאין להקשות כלל דזומן מרובה מאוד תפחות מכשיעור, דזה אינו, דהא הדרך הוא דכשנולעת הקרקע כשיעור בליעתה נפסקת הזחילה, ומה שחתחדש אח"כ פשיטא דלא איכפת לן, כיון שיאשר כשיעור שלא יוחל, כשר עמה כמו בשעת ההפסקה, וזה ברור, וממילא אודא ראיית הרשב"א.

76 בעוה"י, להרה"ג ר' יצחק אהרן קויפמן. בידון המקוה דקהלתו, שיש זחילה שאינה ניכרת ככותל המקוה, אם למלאותה בשאובין עד שיספכו ממנה מ' סאה למקוה הסמוכה אליה, הנה עיקר ספיקו אי מקוה שיש בה כשיעור אך יש עליה פסול זוחלין, אי מכשרת מים שאובין שנפלו לחובה.

א) נראה פשוט שאין מכשרת, דכיון שהמקוה פסולה לא שייך בה השקה דזהו עיקר ההיתר, ובלאו הכי אין ספק בזה, כשנעמוד על ביאור דברי הגר"א סי' ר"א בס"ק ז"ו, שיפה עמד עליהם כח"ר. והביאור כתבתי כבר לרב אחד כך, דבפסול זוחלין יש ב' טעמים, א' מה שכתב הריב"ש בכתובה רז"ב והגר"א בסי' ר"א הביאו כמה פעמים, מטעם דהניזוק והקטפרס אינו חיבור, וכל זוחלין הוא כקטפרס וניזוק, ולכן חסר השיעור דמ' סאה, ולכן מעין דמטהר בכל שהוא מטהר בזוחלין. ב' מה שהביא הריב"ש סי' ר"א דנ"ח ד"ה כמה נשם המרדכי פ"ב דשבעות, דכתיב יקוו המים אל מקום אחד, וכן הוא פירוש מקוה דקוו וקיימי. והנה לטעם הב', פסול זחילה הוא דחסר בשם מקוה, דבעינן קוו וקיימי. ולטעם הא' אין הזחילה פסול רק דכל שהולכין ומתפרדין זה מזה (אף שגם האחר הולך), חשיב כפרודים ולא מנטרפי. וסובר הגר"א דההיתר דזחילה שאינה ניכרת הוא רק לטעם הב' דחסר בשם מקוה, ובהו כל דקוו ולא ניכרת זחילתן מקרי מקוה, דבעינן זחילה ניכרת לנטל שם מקוה. אבל לטעם דניזוק וקטפרס אינו חיבור, בזה פסול אף אם לא חסר ניכרת, דהדבר ברור דניזוק וקטפרס גם כשאינו ניכר אין מנטרף, ובהו כו"ע מודו דאין חילוק בין ניכר לשאינו ניכר. גם הסבירא כן היא דהעיקר היא מה שנעתקין ומתפרדין אינן מנטרפי'ן לכשיעור, וכך לי אינה ניכרת כמו ניכרת. והנה בטעם הפלוגתא דמקוה שנפרץ כותלו בסעיף ג' תלוי בהג"ל, ועיין בהגר"א שם ס"ק ז"ב דטעם המחזר דמכשיר אם ישאר מ' סאה הוא מטעמה דריב"ש, דפסול זוחלין הוא דחסר השיעור, אבל כיון שיאשר מ' סאה הלא איכא שיעור, אף דכולן זוחלין עמה, אינן מנטרפי'ן רק אחס שסופן לילך מכאן, אבל אלו שיארו מנטרפי'ן, ושבו כשרים כל המים דמנטרפי' לשיעור. והראשונים דפוסלים, י"ל משום דמפרשי דזחילה הוא פסול בעצם דלא חשיב מקוה, ולכן אף שיארו כשיעור, אבל עמה הלא כולן זוחלין ולכן פסול. ושפיר השיג הגר"א בסעיף נ"א על המחזר, דהרשב"א לשיטתו שפסול במקוה

1 בסימן הקודם אות ח' נחבאר בארובה.

הענין רבי אהרן - גאון ומבוקר - חלק א
האון רבי אהרן קטאר צ"י

מעיל

סימן למ

צדקה

קמח

יאלו כו' חוזר לכלל שכתבתי דוודאי זחילה
 בנקב או סדק קטן אינו מקרי זחילה דהא
 ארע' חלחולי מחלחל ואינה נקראת זחלין
 בשביל זה ועו' קסטלין צעינן ניק' בתחמיתה
 כשפופרת הנוד ולא מצינו שהסתימה מעכב
 ואינה נקראת זחלין בשביל נקב כזה. ומ"ש
 הרא"ש על הר"ש עוד דהא דומיא דמעיינן
 צעינן שכולה זחל והולך נ"ל אדרבה זה הוא
 לי לישועה דהא משמע מת"כ דאפי' זחילה
 כל דהוא ממועט דאטו כל המעיינות חלקם
 במלהקט ורהיטני שזחלין מעומקן עד
 ראשן אדרבה מעולם לא ראיתי אלא מלעיל
 זחלין וכן כל הנהרות אין זחלין כ"א מלעיל
 כעובי אלצע או יותר וזוה יש להוכיח בכמה
 מופתים וא"כ לפ"ז בא המיעוט אך מעיינן
 וצור למעט מקוה אפי' מזחיל כזה.

ומה שהוקיף הרא"ש להפליא מהאי
 חוספת' דמקוואות וכן ממחני'
 דפ"צ דמקוואות צור שאוצין ואמה נכנ' כו'
 נ"ל ג"כ לתר' במאי שכללתי באם אין
 הזחילה ע"פ כולו או רובו אינה נקראת
 זחילה וה"נ מיירי כאן שנכנס דרך מיעוטה
 לצור כגון שהצור רחב הרבה ואפשר שנכנס
 דרך נקב קטן לצור דלזה כ"ע מודים דלאו
 זחילה וכן יוצא מדרך נקב קטן (ואל
 יבהלונך רעיוןך דהא נקראת ע"ש אמה
 שהי' שיעור אמה וזה בהרבה מקומות
 וברש"ב"ם ערבי פסחים ק"ט ע"צ נ"ל
 דע"ש עומקא שהי' אמה נקראת כן ולא
 ע"ש רוחצה (ועיינן בש"ס בצבא במרא דך
 ז"ט ע"ב לפי חד גירסא שם משמע דע"ש
 עומקא נקראת אמה וכן פי' התוס' שם
 בהדיא) דהא מצינו בפ"ב דפיהא אמת

המים שאינה יכול לקצור כאחת וכו' משמע
 שרצונה יותר מאמה ונקראת אמת המים
 וכן משמע במ"ק דע"ש עומקא נקראת כן
 דקאמר הי' עומקא טפח ורובה להעמידה
 על ששה כו' צ' על ז' מצעי משמע היינו
 משום דו' דרכה להיות ול' הרש"ב"ם
 בפסחים (וגם מלשון רש"י בצ"ק גבי האי
 ארי' דללאי ומיהו אינו מוכרח שם) לא
 משמע כן אבל רש"י מפרש דאמה לשון
 סילון הוא ציומא במחני' ויאל לפני מזבח
 ה' כו' ובפסחים על האי מחניחא והרב
 ר"ע מצרטורה וכן נ"ל דלא הי' רחבה
 אמה דהא אמרינן ציומא מעיינן היואל מצית
 ק"ק כו' וכשהגיע לפתח העורה נעשה כפי
 פך קטן וצודאי הוא פחות מכשיעור אמה
 ואפשר דאמתו מעיינן לא יאל לנחל קדרון.
 וכשירחיב לי השם אעיינן צוה.

ובערתה מי' כל הקושיא שהקשה הרא"ש
 על הר"ש והבאתי הפוסקים
 שפסקו בר"ש ה"ה הרש"ב"א והב"מ ורמ"א
 מחמיר לפחות לכתחילה וכן פסק הרי"ב"ש
 צסי' רצ"ב והציאו א' מן המחברים, לפ"ז
 יש להחמיר במקוה הזאת אשר שם
 באיספרו"ק עד שמהי' באופן שלאחר שיהי'
 בתוכה שיעור מ' סאה או יותר הן רב או
 מעט אם יטבול אדם בתוכה לא יאלו המים
 חוצה ולא כלום שלא יהיו זחלין ומאי שבאים
 ממעיינן לא מהני לה כלום דהא מפרש הרב
 ש"ך דאם נפסק המעיין חוזר דינה כמקוה
 וכן הוכחתי לעיל בתו'.

וא"כ כאן שסותמין הנקב ע"י צרזא מיד
 דין מקוה יש להן שאין מטרה

צה"ג
ומלשון
בבד וכן
ה"ה

א בהל'
נוטפין
ולקיים
ן היינו
ופירשונו
יכן עלו
רץ על
זחל אי'
זה נ"ל
דוודאי

ואה או
או נקב
המים
והמים
ובן אף
עשאן

מטעמ'
דסבר
דצעינן
וכשירה
ה' כמו
ן ע"י

בכלים
ד שלא

טו"ה - מצינו צדקה

האון רבי זנג אלאנסוסר צנין

אדבק"ק כנאל

חלק יו"ד סימן כא כב

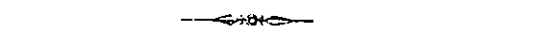
ירבו הנוטפין כו' דמשמע דלא חיישין לבחא רבו מי גשמים . והטעם ג"ל לפי מש"כ הפני יהושע לשנה (דף ס"ה ע"ב) דכתב דרך ברייתא דמורה כהניס דחייבי דפסול שאובים ודריש מן היקושא דמיס למקום ז"ל אלא דרבנן דפסול להסובי"ם כן . ואסמכתא בעלמא היא . וא"כ ה"ס לענין פסול זוחלין וגופטין דריש שם ג"כ אינו חלה דרבנן . אבל לפי ר"ח וסייעתו דרך ברייתא דמ"כ פסולא דאורייתא ניבחו א"כ ה"ס פסול זוחלין וגופטין ג"כ הוי מנה"ט עכ"ל הפ"י שם . וידוע שיטת הרמב"ם פ"ד ה' מקוואות ה"ב דחף כולי שאוב אינו פסול רק מדרבנן והוכח בנית יוסף ליר"ד כו' ר"א ובש"ע שם ובש"ך שם כ"ק קמ"ז . ובש"ז שם ס"ק פ"ד :

דה"ס פסול זוחלין אינו רק מדרבנן . אחי שפיר מה שכתב הרמב"ם דדוקא רבו מי גשמים על הזוחלין פסולים . אבל מהנה על מחלה לא נפסל כיון דאינו רק מדרבנן . ודליתו בנית יוסף ליר"ד כו' ר"א שכתב בשם חסיד והמהרי"ק דפסול נוטפין רבו על הזוחלין כו' פסול מה"ט והביא בשם המרדכי שכתב דאינו חלה דרבנן . והדרכי משה שם ס"ק ז' כתב בשם המרדכי בשם ר"י דסובר דפסול זוחילה אינו רק דרבנן ע"ש מש"כ שם . ויר"ל לפי דברי הפני יהושע הג"ל דמתוך דמ"ל דפסול שאובה אינו רק דרבנן דה"ס פסול זוחלין כ"ל . א"כ י"ל דר"א חז"ל לטעמי' דמ"ל דכ"ל שאוב אינו רק דרבנן כמבואר בכמה דברי החו"ס בש"ס והוכח בעור יו"ד כו' ר"א ובש"י שם . ע"כ שפיר כתב הר"י דפסול זוחלין ג"כ אינו רק פסול דרבנן . וכפי דברי הפ"י הג"ל . ויש לדון הרבה במש"כ הדרכי משה שם דחף פסול זוחלין הוי מה"ט . עכ"ל החש"ש שמה ירבו הנוטפין אינו רק משעת דרבנן . וזה אחי שפיר לשיטת הר"ס בכבודות (דף כ"ו) דכתב דחף לדברי רב ואצ"ו דשמואל דנחמירי משום חשש מי גשמים חין זה רק מדרבנן משום דמה"ט אמרינן קמא קמא בטיל :

ג) ולשיבת הרמב"ם וסייעתו חף בספק אי רבו שאוב כשר משום דכספק שאובין זוחלין לקולא ובמש"כ הש"ך שם ס"ק קמ"ד לביטוייהו . ולפ"ז ה"ס בספק נוטפין רבו על הזוחלין ג"כ מוכחי להיות כשר דהכל הוה לשיטתם רק מדרבנן דאינו חלה אסמכתא בעלמא כ"ל . וע"ה אחי שפיר מה דכתב הרמב"ם דדוקא רבו נוטפין בוודאי אז פסול אבל לא מספיקא משום דג"ל ה"ל כספק דרבנן להקל כמו ספק מים שאובין . אבל לדין דקו"ל דרובו שאוב נפסל מה"ט כמבואר בכו"מ ר"א סעי' ג' ובכל סעי' שם . א"כ ה"ס פסול זוחלין ג"כ פסול מה"ט . וכמש"כ הרמ"א כו' ר"א סעי' ג' בהג"ה בשם הסה"ד והמהרי"ק דפסול זוחלין הוה מה"ט . ולפ"ז י"ל דהנחמד דגריר בחר ב"י הרמב"ם דכ"ל שאוב אינו רק דרבנן מש"כ הפ"י כ"ל . ועיי' כתב הנחמד לטוב הרמב"ם דדוקא רובו מי גשמים בוודאי חס נפסלין ולה מספיקא משום דכוו ככל ספק דרבנן לקולא . אבל לשיטת הרמ"א כבש"י ג' דרובו שאוב פסול מה"ט . א"כ ה"ס פסול זוחלין פסול מה"ט שפיר כתבו הפוסקים והט"ו דחף מספק שמה ירבו מי גשמים נפסלין . ולפי' מהותן דברי הראש"ד שכתב בכוונת הרמב"ם לדין יכרות פסולים לקדש מי חטה"ה מבוש דיש לחוש חף מספיקא דשמה רבו מי גשמים . לפי דבמי העלה הוי ספק דאורייתא חס רבו מי גשמים ונחבטל המעיין והין דינו כמעין וע"כ זוחלין לחומרא . אבל בני פסול זוחלין דחף חס רבו נוטפין על הזוחלין אינו רק פסול דרבנן לשיטת הרמב"ם וכמש"כ הפ"י . ע"כ כתב הרמב"ם בפ"ט ה' מקוואות ה' י"ג דדוקא רבו מי גשמים על הנוטפין אז נפסלין אבל מספק לא חיישין לפי דהא הוי ספק דרבנן דזוחלין לקולא :

ד) ויש להאריך בכ"ז הרבה והוכרחתי לקצר בהלמ"ע . והעיקר מה שג"כ לעניניו כמה שכתבתי בקונטרסי הראשון בעטמי' של הרמב"ם שהביא דברי החוספתא דחופר בלד הגדר והיס דינו כמקוה והחופר בלד המעיין דינו כמעין . משום דבגדרות יש לחוש לני גשמים דרבו על הנוטפין . וכמש"כ הכ"מ שם . דזהו לפי דשם מיידי כמה דבעין מה"ט מעיין ע"כ ממילה חייבינן חף מספיקא דשמה רבו מי גשמים . ואינו קשה ע"ז מהא שכתב הרמב"ם ה' מקוואות פ"ט ה' י"ג דדוקא רבו מי גשמים על מי הגדר חין מטריין זוחלין חלה בהשבורן דמשמע דוקא היכא לידוע דרבו מי גשמים צוה נפסלים אבל מספיקא שמה רבו מי גשמים לא נפסלים . משום דהא בפסול זוחלין לשיטת הרמב"ם אינו רק דרבנן לדברי הפ"י כ"ל ע"כ מספיקא לא חיישין . משא"כ היכא דבעין מים חיים ע"כ מספק שמה רבו מי גשמים ואין שם מעיין עליו צוה זוחלין לחומרא כמו כל ספק דאורייתא ע"כ כתב הרמב"ם דחופר בלד הגדר דינו כמקוה . משא"כ חופר בלד המעיין דינו כמעין . חסן לדין דכתב הרמ"א בש"י ב' דיש לנו לסמוך ולהקל לטובל בגדרות במקום שאין מקוה ואין למחות ביד הגובלין להקל . ע"כ י"ל דבש"ז דינו כמעין ג"כ ואין לפסול חף כגפלו בו ג' לוגין שאובין וכמש"כ בקונטרסי הראשון :

ד) וזה מוכרח בל"ז דהא הראש"ד בהשגות ה' פרה פ"ו כתב דלכן לא פסלו שארי נכרות לפי שאין מתערבין בהם מי גשמים מחלה ע"ס . ומשמע חלו לפי' מתערבין בהם מי גשמים מחלה הוה נפסלין . ובהלמ"ע לקמן ה' מקוואות פ' ט' ה' י"ג כתב שם הכ"מ בשם בעל הנפש להראש"ד שכתב דלענין פסול זוחלין לא מופסל במחלה על מחלה . רק פירשו מי גשמים אז נפסלין . אלא לני חטאת מופסל חף במחלה על מחלה ע"ס בתי' ה' . וכן לשון הרמב"ם דדוקא רבו מי גשמים נפסלין זוחלין ומשמע דבמחלה על מחלה לא נפסלין . וע"כ מוכח דש"ס בהלכות מקוואות דמיידי בפסול זוחלין דהוי רק מדרבנן ע"כ לא מופסל עד שיהי' רוב מי גשמים . משא"כ בה' פרה דמיידי בפסול מה דלא הוי מעיין . ומה"ט בעינן שם דדוקא מעיין ע"כ מיידי שם בפסול דאורייתא לכן מופסל חף במחלה מי גשמים :

סימן כב

ד נשאלתי ע"ד מקוה שנחלה מים ומחון לסמוק על הארץ שיגלו מן המקוה . ויש צוה השם זוחלין . והאריך כח"ר קצת בזה :

א) והנני להשיבו בקצרה כי חין ביכולתי כעת להאריך . וזוה כי הרשב"א והוכח בי"ד כו' ר"א סעי' ג"ל כתב דדוקא בזמילתו יכרת פוסל זוחלין . והתחם סופר בכו"מ ר"א כתב להביא ראיות לדבריו . ולדעתי נראה להוכיח כן מן מש"כ הרמב"ם בפ"ט ה' מקוואות והוכח בי"ד שם סעי' ג' בזה"ל דהא רבו גשמים על מי הגדר אינם מטרידין בזוחלין חלה בהשבורן לפיכך לדין להקוה מן פירוש כעין מהללם וכיולא צו בחותו הגדר המעורב עד שיקוה המים ויטבול בהם עכ"ל . וזה פשוט וידוע דמפך היינו מחללת חי אפשר בלה ילחו המים דרך שם לחוץ . א"כ מוכח מן מה שכתבו הרמב"ם והשו"ע בלה טוב חולק כלל דע"י מחילה מן מחללת מהני ללחץ מן השם זוחלין . הכי דכ"ל ג"כ להדיא דהוה לחוש לזוחלין חס חין בזמילתו יכרת . וחף דלוחי יב

ה) והנה בי"ד כו' ר"א סעי' ג' בש"ך ס"ק ו' כתב בשם הפ"י שם בשם בעל הנפש להראש"ד דלענין השבורן הפ"י חין הזוחלין רובה רק שהם טוב בשוק כל שאין הנוטפין רובה ה"ס כמעין כו' . וסו"ס בש"ך ו"ע לדינא דהא נוטפין מדאורייתא פסולין כו' . ועיין בחולין (דף כ"ה וכ"ע) בני מחלה על מחלה כרוב עכ"ל הש"ך . הכן לפמש"כ בהם הפני יהושע דלהתיראוי יאמר אינו חמול דה מדרבנן

האון רבי . למק זמלמן ש"ס
 י"ל ז' נד"ק דאון א

אזיז אלה ספק - מ"מ הא היו ס"ס בדלורייחא וספק אהל
בדרבנן דלולין לקולא - וע"כ לדעתו העיקר הוא דלא רלו
במקום למעלה ולא הי' ניכר החילה למעלה אז חזק
שעברו ועבדו אין לריבין לחזור ולטבול דים לסמוך בכה"ע על
דברי המעיל לרקע וכמו שכתבתי לחזק דבריו - אך המיוס
ולהגן אין לטבול עד שיחקטו המקום שלא יהי' זוחלין כלל :

סימן כג

מה שהשכחי לרב גדול א' בדבר הענין מן השו"ב והס"ץ
דמחכס שנתן כחב ע"ע בזה"ש בעת שנתקבל להס
לשו"ב וס"ץ שאלם יעקור דירתו מהם למקום אחר יהי' אסור
פיו לקולו וידיו לשחיתתו ובזה"ש כו' - וכעת נסע למקרא
וקיבל שם כחב וחז"ל בא לביטוי לקהילתו ונחלתו חגשי
קהילתו להרשותו שיהיה נדרן ושבוטתו כדון - והשו"ב אומר
כי הי' שוגג בהוראה זו שהי' סובר לפי דלוינס עתהים
להמפוררים שלו מה שהבטיחו לו ליתן מזונותיהם וע"כ הי'
סובר שמוזר לו להקבל בזה"ש - וכן אומר שלא נקח ה"כ
ולא קיבל ע"ז אלו"ש בפי' וכת"ר נסתפק בכ"ז אם מותרין
לחשי-קהילתו-לקבלו-לשו"ב וס"ץ כי מושג בכ"ז והאריך בזה
בקונטרסו - וביקש ממני לחוות דעתי בזה :

תשובה בקצרה

א) ודאי כי בעיקר הענין נראה לי כי הפירוש לשון
דירה ע"פ לשון בני אדם הוא המקום שדר שם
עם צ"ב כמבואר ביו"ד סי' רי"ח סעי' ל"ב ברמ"א ויעין
מזה ביו"ד סי' רי"ח סעי' א' מה שהביא שם בשם הרמב"ן
וכן ראיתי בכתובת הרמב"ן המיוחדת בסו' רס"ז - ועכ"פ
מבואר בהרמ"א בסו' רי"ח הג"ל דלשון דירה הוא בלשון צ"ב
המקום שדר שם עם צ"ב - והוא ענין הא דסוכה (דף כ"ה
ע"ב) דמה דירה הי'ת והאסור בו - וכן הוא לו ב"ח האדונה
ע"כ לא עבר על השבועה והאיסור כלל - דהא לשון האיסור
הי' שאינו ראשי לעקור דירתו בלתי רשות חגשי עירו - א"כ
י"ל דכונתו וכוונת חגשי קהילתו לא הי' רק שאינו ראשי
לעקור דירתו היינו הוא ולאסור וצ"ב שהס ביהו נקראים
בלשון דירה - וכן לשון עקירה הוא בכלו ש"ס מקרי בעקירה
כולו - ואילו בנשאר בפנים מקלחו אין זה מקרי עקירה בני
חיובי שבת כמבואר בשבט (דף ל"א) דאגד כלי שמי' אגד
משום דעקירה הוא שיהי' נעקר כולו היכא דניין על הספק
וכן כל כיוצא בזה בענין לשון עקירה - וכן במה דמיידין
בענין הדירה - בענין שיהי' עוקר כל דירתו בשלימות - וכן
מצינו בפסחים (דף פ' ע"א) דלאמרו מלן לייט דעקר סוכו
ומשכני' - דלשון עקירה הוא שיהי' עוקר כל אשר לו משם -
ויכול להיות דעיקר קפידת חגשי עירו כעת שקבלתו לש"ץ
וש"ב לא הי' רק שלא יעקור דירתו בשלימות בלתי רשות -
אבל על קבלת הכתב מן עיר אחרת לא הקפידו משום דלא
הברירה בידם אם להרשותו או למחות בידו שלא לעקור דירתו
עם אשתו מהם - ואז יהי' מוכרח להשאר לש"ץ וש"ב - א"כ
לפי' לא עבר כלל מעולם על השבועה והאיסור - ומ"מ אין חני
סומך ע"ז לבד להחירו בלא התרה הא"ש מפאת חומר הענין :

ב) וגם הא אומר הס"ץ והשו"ב שהי' סובר דעושה בדיח
נשאלה מה שלא רלו חגשי עירו ליתן המזונות
מידי יום ביומו להמפוררים שלו - ואף דבאמת הדין הוא דכל
זמן שלא חבט מהם לא עברו על התקשרותם - וכמו שראיתי
בשו"ת עבודת גדשגי סי' ז' כיוצא בו ודליתו מן ב"מ (דף
ק"א) ע"ש - מ"מ אין זה פשוט כ"כ לכל דהא חזקין להשערה
הגרשתי מנפלה בזה - וכבר כתבתי בספרי בזה יצחק ונחל
ילתה בכמה דוכחי דהיכא דלא הוי דיר החזון ר"ר יאחי

אזיז אלה לעשות ולתקן טובי המחללה שבושין להפסיק -
שלא יהי' חשש זוחלין כלל - מ"מ אין סתמו הרמב"ם והשו"ע
לכתוב כי בקצרה ולתת מקום שיוכל לעשות בזה"ל שכתבו
כן - ובפרט לתת שדרשתי להיודעים בזה ואמרו לי כי אין
מליחות כלל ולומר שישפיקו במחילה מן מחללה שלא ילאו
המים דרך המחללה לחזק כלל - וע"כ מוכח מזה וכשיטת הרשב"א
והמחבר בסעי' י"א דניקב המקום בו כשר לפי שאין
זוחלין ניכרת :

ב) והנה

פשט לשון הרשב"א והשו"ע משמע דהעיקר חלוי
אם אין נראה החילה למעלה בחזק המקום
שהיא מוחלת דכשירה - דכן הוא פשט לשון דלאמרו לפי שאין
זוחלין ניכרת דמשמעות הפשט הוא דמי שרואה את המקום
למעלה אינו מכיר אם היא מוחלת - וכן מורה הלשון שכתב
הר"ם בפ' ה' למקוואות משנה ה' על הא דנוטפים ששאין
זוחלין שכתב הר"ם כגון מקוה שפרץ על שפתו וכ"כ הר"ם
שם והמרדכי לשבועות שהובא בב"י סי' ר"א - וכ"כ הרע"ב
במשניות שם ג"כ בזה"ל דמקוה שפרץ על שפתו ומימיו
יואלין זוחלין - וכתבו כולם לשון שפרץ על שפתו - ואריך
ביאור מדוע נקטו כולם לכתוב לשון זה - ומוכח דכוונתם
הוא להודות דפסול זוחלין אינו רק היכא דניכר על שפתו
למעלה - אבל בנפרץ למטה בחזק המקוה אז אינו ניכר
למעלה רק - ביזוחלין - המים - דרך - נקב - גדול - דלא - ניכר - למעלה
ממזרח המים שניכר לכל שהם זוחלין - משא"כ בנקב קטן
דלא בניקב למעלה אף בנקב קטן מקרי זוחלין משום דניכר
לכל זוחלין - משא"כ בניקב למטה בנקב קטן דאין ניכר
למעלה זוחלין אין זה מקרי זוחלין למיפסל להמקוה - והף
דמי שרואה מבחוץ למקוה רואה שמי המקוה זוחלין לחזק
דנ"כ הנקב - דמ"מ אין זה פוסל להמקוה כיון דאין זוחלין
ניכרת למוי שרואה את המקוה למעלה מהמקוה - ומש"כ
הרשב"א והמחבר להלשון דניקב המקוה ומימיו נוטפים מעט
מעט - זהו לפי דאם המים יואלים בקילוח גדול בלא הפסק
כלל - אז ממיילא ניכר גם למעלה מן הילוך המים שנחסרים
שלפי ראות עיניו למעלה מכיר ויודע מיד בראייתו מלמעלה
על המקוה כי המקוה זוחל לחזק - משא"כ אם הנקב קטן
ונוטפים מעט מעט מעט מעט למעלה מעל המקוה כי
המקוה זוחל לחזק - דע"ז שייך הטעם שכתבו דאין זוחלין
ניכרת - ושיקר הענין מן פסול זוחלין חלוי רק אם הי' ניכר
למעלה זוחלין - אבל אם לא הי' ניכר למעלה זוחלין אין
דינה כזוחלין וכשירה :

ג) וראיתי כמה בשו"ת מעיל לזקה סי' ל"ט שכתב דאם
יולא החילה דרך נקב קטן אין זה זחילה
וכשירה - ובאמת כדבריו מוכח קן מהך דסעי' ב' דכתבו
דסוהם הנכר במשך והוא בעיני מחללה וסחמו בזה - דמוכח
מזה כדברי המעיל לזקה הג"ל וכמ"כ לעיל - וידעתי מה
דין לדחוק בזה - אבל פשטות הענין מורה כדברי המעיל
לזקה הג"ל דע"כ הי' אחז כוונה במה שכתבו הרמב"ם
והמחבר לשון דלפיך ריך להקיף מפץ וכיוצא בו בלוחו הנכר
המערוב בו - והוא מן הכ דאבזה דשמאל מפזי לכו וכפי'
הרמב"ם ע"ז - דלמה לכו למכתב לשון מפץ וכיוצא בו - ובזוודחי
כלא דבר הוא - וע"כ ודלוי אחו להורות לנו כך דינא דעיקר
חשש זוחלין אינו רק היכא דניכר זוחלין - אבל היכא דאינו
ניכר זחילה וכמו במשך וכיוצא בו - בכה"ג אין לחוש לזוחלין -
ואבמעינין דין מהודש בזה שכתבו דלריך להקיף מפץ בו -
ובאמת קן משמע מן מה דהתן במשנה פ"ה דמקוואות משנה
ה' דסוקי בנקל וקנה או זב חבה כוהמין ביד בו וכן שם
בשנה ו' דגודר כלים כדי שלא יהי' זוחלין - ובכל הכך קשה
לעשה שלא יזבו המים דרך הכלים ודרך סחימת הקהל
וכקנה וסידים - וע"כ העיקר הוא לכיון דע"י אלו הסחימות
אינו ניכר החילה - ע"כ אין פוסל זה משום זוחלין - וגם יש
לנרץ ולדון בזה דהא - יש - ביטת - הרבה - פוסקים - דפסול - זוחלין
אינו רק מדרבנן - ולכן לדינא הוי ס"ס בדלורייחא וספק א'
בדרבנן דמקילינן בכה"ג - וע"כ אף דנימא דכר דמעיל לזקה

רוחא אה סחילא או לא רק בכמות סחילא שאם זוחל
 ממט סוי זחילא אף שהקבב בתחיתא המקום למעט ואינו
 ניכר לעין הטובל. אם הנקב קטן ממטפת מעט לא
 מיקרי זחילא אף שהקבב בגובה המקום ונראה לעין ויכ
 בחשיב ב"ש וי"ד ח"ב ס"י ט"ב ובקמח ח"ב דכל שהמקום
 זוחל בקילוח סוי זחילא ולדעו ענין מטפתף מעט מעט
 הוא כמו דליחא בש"ע ס"ט ו"ג כמעטין שמימיו יורדים
 מיעם אחר עיפס סוי מקום ובקילוח סוי מעטין ע"ש
 ובג"ד כפי הנראה בחסרון ג' רנטי לאלל לשעם המים
 זוחלין בקלות. וכח"ר טבול ד' ר"ח ח"ב וי"ד ס"י ל"ט
 ע"כ דגם ביודר טיף אחר מיק סוי זוחלין וי"ח חמס עליו ונראה
 דפול אזיל נמי בשיטת זו דדינו דרשב"א מטפתף מעט מעט
 הוא כמו בשע"י ו"ג וס' דליחא טיעס אחר טיעס בהספק ע"כ
 הוא מחמיר בטיף אחר טיף כל שאין הספק אצל דבריו
 בזה ל"ט דמקור טיף דכתי"י ו"ג הוא מרמב"ם בפי"ט
 דמיטפין ששאין זוחלין וס' מבוחר דגם ביודר במדויף מיק
 אחר טיף בזחילא מיקרי מקום ואינו מעטין רק ביודר
 בקלות טיעס וכ"ס ב"ש שם וע"ש בג"ד שזחל בקלות
 ממט אף שאינו נראה לעין ו"ל דסוי זוחלין וס' הרשב"א
 סוכא בחש"ב ס"י ו"ז כ' דנקב רחב מיקרי זוחלין ומשמע
 ודאי אף שהקבב בתחיתא המקום ואינו ניכר לעין לציוד
 בחוד המקום ורחוק בעטיו לומר דנקב רחב טייט שרחב
 אי"כ שניכר סחילא במקום גם למעלה שמימיו מהטועים
 כי לעין הרשב"א אינו משמע כן ובפרט לעין הרשב"א
 בהכ"א בשע"י ס"ט ו"א שמימיו מטפתפים מעט מעט
 יורד דרק בכ"ס כשר וק"ח י"ח להוכיח דאף בדרך קילוח
 כשר מרבירי חש"ב ח"א ס"י מ"ז שטבול דברי רשב"א
 ס"ל וסב"א ראי' לדבריו מהא דמקום שנמדד ומנאל חסר
 כל הסכרות שנטעו ע"ג למפרע עמאלת וסוינו בנחשר
 יממ"ם אצל בדליחא מ"ם כשר ולפסול מעטס זחילא וע"כ
 דלא סוי זחילא אלא בזחל ניכר לעין ולא במטפתף
 שאינו ניכר לעין ע"ש וק"ח אכתי נוחס דלמא טיב
 קבב גדול ק"ח שזחל בקלות וסכול דסא זחילא סוי
 דלורייתא וי"ח לחס לספק וכמ"ס השש"ב שם וע"כ דכל
 שאין רואין זחילא לעין כשר אצל מסוים דבריו במטפתף
 מעט מעט. ונראה דרק בכ"ס כשר וע"כ לומר דלי"ח
 לנקב גדול כל שאין רואין דלדעו דלחוקו ריעוחא לא
 מחוקי אצל סכל שחמבר ע"י המדרס שמימיו זוחלין
 בקילוח סוי זוחלין וראי' ל"ח דסא בחובי בכורות י"ח
 סוכ"ח דמעטין מטכר באשבורן מים ששעס שלמס י"ב בקר
 ונר"ו לדחוס סוכסס או ע"ס נקוב כמ"ר ע"ש וי"ח ח"ס
 ס"י ר"א דאין זה סותר דברי רשב"א ס"ל דסוי נקב
 רחב וסא אכתי במקום גדולס כו הדבר מחמיר שלא
 ס"י ניכר לעין כלל סוס זחילא כיון שזחל סם בקלות אף
 סטוריס וס"ס מיקרי זחילא כיון שזחל סם בקלות אף
 שאין ניכר לעין:

דבברל און זס סברא כלל לומר ע"י שמים מכסים
 ואינו ניכר לעין סחילא לא וס"י זחילא וע"כ
 כיון דלעומד סם ורוחא סחילא מיקרי זחילא ניכרה אף
 שאין רואין וס"י ע"כ סא דנקב קטן לא סוי זחילא
 ס' סוקרס סיינו סגס מי שרוחא זחילא זו אינו ניכר לזחילא
 כלל כיון שאינו זוחל רק מטפתף וא"כ סוקרס חלוי
 צממוס אס זחל ממט או דרך מטפתף ואין אהנו יודע
 עד מה זבג"ד שסרבר נראה ע"י המדרס: שבמקום
 יליחא סמוס וי"אין בקלות דע"י טיף אינו באשפרי
 שיחסבג' אסל לשעס סוי זחילא וס' אמח שדעס סכ"א"ס
 צ"כ מקולוח צמקום שנמדד נראה דעסו ח"אף זחילא
 ממט. ל' סוי זחילא כל שאינו זוחל כולו כדרך מעטין
 זכ' דעס פאטבול ס' מקולוח ס"ס אצל דעסס לא סוכא
 בש"ע כלל רק דעס הרשב"א דמקיל גנוקב ומטפתף

מעט מעט וס"י ד"ס לזרף דעס סאטבול ור"א"ס ס"ל
 לסקל עכ"ס כמעטות לדין בשעס סדקס שם מחמירין
 לדוס כמקולוח מחמיר ספסוקים כשר ודבר זס חלוי
 צ"כ חירוי סכ"מ כמ"ס כספרי מ"ס לוי"ד ס"י ר"א כע"י
 מ' ובפרט שאינו סמוך ממט נכסר וי"ח מקום לסקל
 בזחילא כו שאינו כמעטין זוחל כסר"א"ס אצל בג"ד דסוי
 מקום און לסקל כלל נר סגולן דברי חיים וס"ס סממיריס
 וכדצריכס מסחבר. וכפי מ"ס כח"ד בשם סב"ק מליבזאון
 כספרו ל"ל נראה דגם דעסו להחמיר בזה:

סימן כב"ח

כבוד הרב הריוף ובקו מ"ס ח"י חיים
 בראף כ"י:

ע"ד שאלנו שנתחדש כעס קנים לסעמוד בגרוס כקפ
 הנקראים שפאריס ש"ס בקנא מכונה לחמוצ בני
 וכאשר סגר דולק בסופו כשהגיע למכונה סר"י נופל
 על סגר ומכנסו אס רשאים לסעמיד נרוח של שבה
 בקנים אלו ועינו כח"ד ראו ד' סמ"א סע"י רס"ס סב"א
 ד' סר"י סהיחר דנחינת מים בעששית צע"ס משוס
 דעשית בן קידס הרדלקה וי"א ר סמ"א סו"ב: דאין
 לגור שיעסס כן בשבח דל"כ יערך לסדלוק בשבח זס
 סכל יודעין שאסור וס"י בג"ד סרי א"א לעשות בשבח כי
 יערך לסדלוק ח"כ ואף שאשפר להעמיד שם נר דלוק
 מע"ס סרי לסלול נר דלוק סכל יודעין שאסור אף מ"א
 כחב שם דכל הפוסקים שנחו טעמים להיחר סמיס
 בעששית שחחס השמן חולקים על אר"י וסו"ב: דכל
 גרס כיבוי מע"ס אסור אף במקום שאי אפשר לעשותו
 בשבח בלי אסור ברור גר"י אטו גרס כיבוי דליכא ב"י
 איסור אחר וע"י מחס"ס שם וא"כ גם בג"ד י"ח לאסור:
ד"ר גנוף ד' סמ"א שסבין בעטמל דר"י סמוכא
 בר"מ דל"ס גזירס בזה שמא ועסס בשבח דסא
 א"א בלי דלוקס וסמעטין באר"י ס' ערב שבה ור"א
 דעטמל דר"י אלו מסאי טעמל נחיס ל"ח אלא דסובר
 דקירוב כיבוי דאסור סוא רק לאחר דלוקס כשמקרב
 כיבוי אסור בין בשבח בין צע"ס אצל מקרב כיבוי קודס
 דלוקס אר"י איסור כלל אפי' בשבח ומכ"ס צע"ס וסא
 דלא נחיס כלל לעטמל של סמ"א ס"ל דר"י לעשות
 כן בשבח בלי דלוקס דכאמח נראה דגם בשבח אפשר
 לעשות כן צנר ש"ס צו שמן דלוק מע"ס וכלל לשפוך שם
 בשבח מים וסמיס ירדו למעס וסשמן למעס וכן נראה
 בא"ר ס"י רס"ס ס"ק ט' דגם בשבח אפשר לעשות כן
 בשמן דולק וא"כ און ראי' מהפוסקים שנחו טעמים
 אחרים דלוח לכו דגם סיכא דר"א לעשות בשבח דק
 באיסור ברור אפי"ס גר"י דזס לא מסחבר אלא דלפטר
 לעשות כן בשבח בלי איסור וכן נלע"ד מ"י רר"א"ס ז"ל
 סוף קירס שמחלס כחב בסויחר נחינת מים לעששית
 דלוינו גורס כיבוי דלאחר סכלס השמן ממילא חכבס
 ספחילא גם בנעדי סמיס וע"ש וסוב סקסס דסאין
 רשאין לסדלוק בעששית ס"ל בשמן סרי סגולות טוסלס
 בשמן וסירן דבזס ליכא גזירס אטו שבה דסוינו שיון
 בשבח שמן לחוך נר דסא סמוסף שמן מחי"ב מסוס
 מצעיר סרי דפשיטא ל"י להר"א"ס ז"ל כסברא ס"ל דסא
 א"א לעשותו רק באיסור חו לא גזירין ע"ס אטו שבה
 וא"כ יפלא למס סוקרן להרן מעיקבא משוס דליכא כיבוי
 דממילא חכבס חיסוק ל"י דליכא למגור משוס שבה
 דסא יערך לסדלוק ח"כ בשבח אפי"כ דנחינת מים
 אפשר גם בשמן דלוק מע"ס ובנחינת מים ליכא משוס
 מצעיר. כמו בשמן וע"כ סוקרן להרן דספסילא ממילא
 חכבס וע"כ לשי' רר"א"ס ז"ל נראה להחיר גם בג"ד
 דסא

תשובה פב

בענין זוחלין במקוה

סקאלא. יום ה' י"א אייר תרכ"ט לפ"ק

שפעת שלום וברכה לכבוד אהובי ידיד נפשי הרב המאור הגדול
החריף ובקי מ' יחיאל מיכל ב"י אבד"ק ניוניב

מכתבו קבלתי ולא יכולתי להשיב בארוכה מחמת
חולשת כחי על כן איני כותב ציור השאלה,
ובפרט שלא יכולתי להבין ציור שאלתו היטב מתוך
מכתבו, ואני משיב רק בקיצור נמרץ וכ"ת יבין דברי
לאשורם.

א) מהכתב להקל משום שאין הזחילה ניכרת, הנח
בתשובה זה כביר^א צדדתי קצת להקל,
אבל לא סמכתי ע"י, כי העיקר נראה דאין צריך ראייה
ממש, כל שזוחל בדרך זחילה ולא בדרך טפטוף על דרך
המבואר (בסי' יג) הם זוחלין, אף שאין עיני בני אדם
שולטות שם^ב.

רק שבנידון שכתבתי אז היה בנידון שהיו שני מקוואות
סמוכים זה לזה והיה ניכר שיש ביניהם נקב המחבר
מימיהם מזה לזה ובהתקטן אחד מהם על יד שאיבת
מים נתקטן גם השני, ונשים היו טובלין במקוה הקטנה,

ובליל ש"ק וכדומה אחר יום ששאבו הרבה מים מהן,
לא היה גובה המים כשיעור זרת למעלה מטיבורה,
והוצרכו למלאות הקטנה בשאובין. ואז חשתי כי ביום
שלאחריו ניכר שנחסר הרבה, והיינו משום שהמים הלכו
מהקטן להגדול דרך הנקב שביניהם, אף שלא זחלו לחוץ
גם מהגדול, מ"מ שמא מקרי זוחלין מזה לזה. וצדדתי
להקל כי היה ידוע בבירור שהנקב מזה לזה היה למטה
תוך המים בזה ובזה ובכהאי גוונא י"ל דלא מקרי זוחלין,
כי באמת אין המים זוחלין מזה לזה דרך הנקב כיון
שהמים בזה ובזה הם למעלה מהנקב רק שהמים דוחקין
ומבצבצים מזה לזה עד שהמים שבהם גובה אחד להם
בכהאי גוונא לא מקרי זוחלין.

אבל אם היתה הזחילה למעלה או למטה מן המים
באופן שזוחל להדיא, אף שאין נראה הזחילה
לעינים ואף אם יש בהנקב שיעור עירוב מקוואות הוי
זוחלין. והארכתי בתשובה או להגאון מוהרש"ק שכתב
דבעירוב מקוואות לא שייך זוחלין^ג, ואני הארכתי
והקיפותי חבילות חבילות ראיות עצמו מספור, והגאון

השלמות

טהרה הנד"מ על מקוואות (ד' כ"ג טור ב) ועוד שם (ד' פ"ג טור
ב') מש"כ בזה. ובשו"ת חלקת יואב (ח"ב יו"ד סי' ל"ג) נקט ג"כ
להלכה כדעת רבינו זצ"ל וכתב: והמחבר בית שלמה הוא פוסק
מובהק וכו' עכ"ל. והו"ד גם בשו"ת חבלים בנעימים (יו"ד סי' נ"ז)
וע"ע בשו"ת חזון נחום (ח"א סי' ע"ג) ושו"ת רובב מישרים (ח"א
סי' ט"ז) ושו"ת לבושי מרדכי (סי' קמ"ט) שהביאו כולם דעת רבינו
זצ"ל כאן ונקטו כמוהו להלכה. וע"ע בספר מקוה מים (ע' כה אות
ב') ובספר יסוד יוסף - טהרת יום טוב (ח"א ע' ר"מ) ושם (כרך
ט"ז ע' קט בהערה ב') ובספר דברי יוסף (יו"ד סי' ר"א סעיף נ"א
ע' שפכ) ועוד מש"כ בשו"ת יביע אומר (חלק ח' יו"ד סי' י"ח
אות ה') ובספר עלי טהרה (יו"ד ח"ג סי' ר"א סעיף מה-מט) ע"ש
שהביאו כולם דברי רבינו זצ"ל ונקטו כוותי להלכה.
ג) ראה לעיל הערה א'.

א) ראה לעיל (סי' נא-נב) בשו"ת שהיה בין רבינו זצ"ל להגר"ש
קלוגר זצ"ל שכתב כן ע"ש היטב. ועי' גם לעיל (סי' עב) שכתב
רבינו זצ"ל כן.
ב) הנח בהגדרת רבינו זצ"ל כאן דאין צריך ראייה ממש וכו'. כתב
בספר פתחא זוטא (סי' רא) ד"ה שוב וכו':
שוב אמר לי חכם א' ששמע בעצמו מפה קדוש רבינו
הגה"ק האלקי מצאנו ז"ע שפירש כן הוא, שאין צריך לראות
בעיני הזחילה רק שתהא ניכר החסרון לעיל כל, ואמר בפירושו
[בהיותו בטוראנא ושמה היה ויכות בדבר זה] אם יסתום עינו
ולא ירצה להביט יהיה המקוה כשרה מחשש זוחלין בתמי' עכ"ל
שם.
וע"ע בשו"ת אמרי יושר (ח"א סי' קכז) ועוד שם (ח"ג יו"ד
סי' מח) שנקט כדברי רבינו זצ"ל כאן. וראה עוד בספרו שירי

שלום בית שלמה יו"ד ח"ב

הרה"ק א שלמה דנימו 5 נתיב

נתיב ונסור אי גרו"ס א צנז אקו"מ מנ"ק גו"מ

שלמה

סימן ל

בענין מקוה שע"י זוחלין

ב"ה, קיצק (פלך ראדום).

וכ"כ צ"ח שלמה סי' פ"ג, והמחבר צ"ח שלמה הוא פוסק מובהק, וכחז ע"ז שהוא מה"מ, וכן הלשון במחבר.

גם צנבלע צקרקע לריך שיהי מעט מעט דהוינו טיף אחר טיף, דהו עזע כל הצורות אצל אס מתחסרים הרבה כ"י"ד לערך אמה צמשך איזו שעות, ודאי דמיקרי זוחלין אף צנבלע צקרקע וע"י רש"י פסחים מ"ג ע"א ד"ה האיש צורן וכו', וצפרט לשיטת בעור (סי' ר"ח) דסובר דפוסלין פוסלין אף צמים. התחטוים מחמת שכל המים נעטרו ללאת: וכוונתו כעין דברי חוכ"י ע"ז (דף ג"ע ע"ג) ד"ה אמר רב פפא וכו' בהא דגישתא וצח גישתא.

וגם מלך הסצרה איני מצין איך יבשיר הר"ש צמים עליונים, והלא כיון שהוא זוחל כרי אין לו חיבור עם המים התחתונים, דהרי החו"ד סובר (יו"ד סי' ל"ג ס"ק כ') דצדצר לח אינו חיבור, אך קשה דצמקוה חזון דבאשצורן חיבור, אצל כל שזוחל ואינו מעיין כרי אינו חיבור, וכבר כתב הרמב"ם (פ"ח מה' מקואות ה"ח) מובא במחבר (סעיף סי') דאין הכוחלין מערצין.

ולדעתי מה דהר"ש מכשיר בעליונים, דהר"ש לשיטתו דסובר (צ"ח מקואות סי' י') דזוחלין לא הוב רק כעין נהר ומעיין, שכל המים נעים ונדום, אצל לא צדק ונקב. אף שמוכר כמה פעמים דהר"ש שגם צדק פסול, סובר דהר"ש שבוטא רק מדרצן. וכיון שהוא מדרצן שפיר סובר דהר"ש כחורון דב"ח (ריש סי' ר"ח) על קושיות התה"ד (סי' ר"ד) צדכו נוטפין, דנימא דיהי כשר מטעם השקה, וע"י צמ"ז ס"ק ג', וסובר דב"ח, דלא מקילין בהשקה רק צשאצוין שהוא מדרצן ולא צוחלין שהם מדאורייתא, וכן תירץ דריעב"א גדלים פ"ד, וע"כ שפיר כשר להר"ש צמים זוחלין דרך נקב וסדק אס נשאר למטה מי סאה שאינו זוחל, אצל אן כרי קי"ל דזוחלין דאורייתא ועוד דקיי"ל בהתה"ד דצוחלין לא שייך השקה, וגם קיי"ל דזוחלין דאורייתא אף צדק ע"י צג"א פרק צמה אשה (פ"ז דצפת סי' ע"ו).

ד זה כבר כתב הציח שלמה, דאף שאין רואין החזילה למעלה,

מ"מ כיון שמתחסר כ"כ ואנו יודעין שזוחל צקילת קלת,

מיקרי זוחלין ועוויי צ"ח שלמה סי' ע"ג.

והנה צ"ח מלאו אח"כ נקב גדול צדופן המקוה, שמשם זוחלין

המים וסחמו הנקב, ועדיין מתחסר כמקדם, ואומרים

האומנים שצדס לתקן שלא יתחסרו המים אף באס ישפכו

לתוכה שאצוין, ואין להכשיר צ"ח מטעם מעיין, דהו אינו נכמה

טעמים, חדא דרצו נוטפין על הזוחלין וע"י שייך סי' ר"ח ס"ק

ל"ג ולי"ג ב, ועוד דהרי המכרי"ט צ"ח (סי' י"ח) כתב דיש לחוש

הרבה שהמה מי תמלות המבואר צ"ח (צפ"ק דמקואות מ"ו)

צמס התוספתא, הן אמת דצמצי"ן ע"ה"ח פרשת עקב (דברים

ע"ד המקוה צטאמשצו הסמוכה לעירנו אשר נקראתי שמה להורות להם דצר חוק ומשפט, וגסעתי שמה ורליתי

שהמקוה מחזקת מימי כשמונה טפחים צגובה, וישן שא"ח לצבול צגובה כזה, ע"כ שופטין לתוכה מים מהקעסיל כשמונים

סאה ויותר, וזה עושין לעת ערב וללחר איזו שעות נחסרו המים ששפכו לחוכה ואף מה"ח טפחים נחסר, וכל צוקר המים הגשפכים

מתחסרים וזה נהוג צטאמשצו זה יותר מעשרים שנה, וגם לא שאצו ולא ניקו אותה משולם.

והנה רליתי לחקור צ"ח המים מביקן צח, וליהי ללחוצ כל מי המקוה, ורליתי איך שצח צחתיה המקוה מים,

ומביקן צחו לא נודע, כי יש אנשים אומרים שנמשכים מהנהר הסמוך להמקוה כשני מאות אמה, ויש אומרים שצח מן הנהר

צבולע מי צמיה כי המקוה עומדת צלמלע שפוע הבה, וקלת אנשים אומרים שהם מי מעיין ככל המעייונה. והוריתי להם

שלא ישפכו עוד מים להמקוה רק יחממו אותה ע"י סאמאווחר, וכדי שיהי שיעור עבילה לווייהי לעשות גומא שיעמדו צשעת

העבילה.

ואם ר"ח צסאמאווחר לויהי שכלשך יגיע המים לחמשה טפחים, ישפכו מים חמוין עד שמונה טפחים, וצגובה ה' טפחים

אינו מימי מתחסרים, ועעמי ה', דהנה צדק צצמקוה והמים וולאין יש מחלוקת הקדמונים, דיש פוסלין אף שנשאר מי סאה

למטה שאינו זוחל, והמה כרי"ש והרש"א ומרדכי, והר"ש מכשיר כל שנשאר מי סאה שאינו זוחל, והמחבר (יו"ד סי' ר"ח סעיף

י) פסק כהר"ש, והרמ"א מחמיר לכתחילה.

והנה רליתי צמכרי"ק שורש ק"ו סבור, דאף הר"ש דמכשיר, הוא רק צבולע צמים התחתונים, אצל צבולע גם צמים

העליונים הזוחלין גם להר"ש פסול, אך המעיין צהשצ"ן ח"ח סי' י"ז נראה דלהר"ש כשר אף צמים העליונים, אך לעומת

זה סובר דהשצ"ן צ"ח סי' ל"ד דדיו זה הוא ספיקא דאורייתא, וכח צח"ל: מי יכניס ראשו צן הרים גדולים להקל צחיסור

הורה וצחיסור כרת צמה שהרש"שונים ז"ל החמירו וצמה שאפשר לתקן ע"כ, וגם צצ"ח מחמיר צזה, והמעיל דקבה (סי' ל"ט)

הצין צכוונה דב"ח דפוסל צדיעבד, אצל צמים העליונים ודאו דגם הרמ"א מודה דפסול, וכן פסק צלחם ושמלה שם, דמים

העליונים גם צדיעבד פסול א).

וא"כ צ"ח כל זמן שאין מתקנין שלא יתחסרו המים המקוה פסולה מטעם זוחלין, ואף צבולע צקרקע מיקרי זוחלין.

(א) באוסף הגרמ"ג ירושלימסקי זצ"ל (מס' 1620) הנמצא במכון שוקן בירושלים נמצא חלק מהקובץ שערי תורה חלק ו' ק"א סי' א' שבו נדפסה תשובה זו, ושם כתב הגרמ"ג ירושלימסקי זצ"ל להעיר וז"ל: וכן פשוטא ל"י לבעל פתח הבית ביר"ד שם. וע"י עוד בבית שלמה סוסי"י פ"ו דבג"ד מיקרי כולו זוחלין, ישן דכל המים יוצאים ממקום אחד, ומה שנשאר כח' טפחים הוא רק שהמים באים כל פעם מחדש מן הנביעה עכ"ל שם.

(ב) כאן כתב הגרמ"ג ירושלימסקי זצ"ל להעיר וז"ל: ובג"ד הוא מעיין עומד כמבואר בתשו' הרשב"א המיוחסות סי' רל"א שכתב ומ"מ למדנו וכו', וע"י טר"ז ס"ק י' עכ"ל. תודתנו להבהלת מכון שוקן שאיפשרה פרסום הדברים.

הצ"ח ר' יואב יגובצ וי"ל א"ל צ"ח מ.ק.נ.צ

במים התחמומים דחשיב הכל זוחלין, ורצנו חולק עליו מחרי עטמי חדה ללא השיב זוחלין עיי סדק ונקב חלה נפרצה גדולה שכל המים נעים ונעטין עיי, והלכך יש נכבשיר סדק חף למטה ממי סאה או עזילה כנגד הסדק כשהוא למעלה ממי סאה, ועוד חף נפרצה גדולה למעלה ממי סאה המים התחמומים כשרים, ורחיות לדון הראשון דעיי סדק לא חשיב זוחלין הביא רצנו מהא דגודל בכלים שאיח' להדק כוי והחס הגדירה למטה ממי סאה, חלה כל שאין המים זוחלין במלא שטפן חלה נוקבים לא חשיב זוחלין, וכן משמע מלי החי' שלא מיעט חלה דומיא דזחינה המעטין, ולענין דין השני דעיי זחינה של מעלה לא חשיבו המים התחמומים זוחלין, הביא מהא דמהי עוגל מי סאה, ומהא דבור מלא שאובין והאמה נכנסת כוי, ועוד הוכיח הגר"ח שם מהא דג' גממיות, ויורה נראה מרהיטע לישנא דרצנו, דהמים שחחה הנקב והרחוקים מהנקב צין למעלה וצין להלאה מנענדה דין אחד להם, דאי חשיב זוחלין מה שסופן ללא חף המים שחחה הנקב חשיב זוחלין ואי לא חשיב זוחלין חלה כשטופים והולכים עתה חי' גם המים הרחוקים חשיבי עדיין חשבונין.

במים התחמומים דחשיב הכל זוחלין, ורצנו חולק עליו מחרי עטמי חדה ללא השיב זוחלין עיי סדק ונקב חלה נפרצה גדולה שכל המים נעים ונעטין עיי, והלכך יש נכבשיר סדק חף למטה ממי סאה או עזילה כנגד הסדק כשהוא למעלה ממי סאה, ועוד חף נפרצה גדולה למעלה ממי סאה המים התחמומים כשרים, ורחיות לדון הראשון דעיי סדק לא חשיב זוחלין הביא רצנו מהא דגודל בכלים שאיח' להדק כוי והחס הגדירה למטה ממי סאה, חלה כל שאין המים זוחלין במלא שטפן חלה נוקבים לא חשיב זוחלין, וכן משמע מלי החי' שלא מיעט חלה דומיא דזחינה המעטין, ולענין דין השני דעיי זחינה של מעלה לא חשיבו המים התחמומים זוחלין, הביא מהא דמהי עוגל מי סאה, ומהא דבור מלא שאובין והאמה נכנסת כוי, ועוד הוכיח הגר"ח שם מהא דג' גממיות, ויורה נראה מרהיטע לישנא דרצנו, דהמים שחחה הנקב והרחוקים מהנקב צין למעלה וצין להלאה מנענדה דין אחד להם, דאי חשיב זוחלין מה שסופן ללא חף המים שחחה הנקב חשיב זוחלין ואי לא חשיב זוחלין חלה כשטופים והולכים עתה חי' גם המים הרחוקים חשיבי עדיין חשבונין.

סימן קמא
 י"ד סי' ר"ח סי' א"ה, עי חלק א"ח מוסד סי' ל"ט סק"ב, ועיי' בצורך בכל הסיומן.]

(א) י"ד סי' ר"ח סי' א"ה, עי צפית סק"ז כמה שהאריכו אחרונים ז"ל לענין לעבול בחור הכלי לא מהי קצבו ולכסוף חקקו. כיון שהוא מביח, ומבואר מדבריהם דלא נחלקו דניין של חביים ועיט דאזינו בכלל לוי וכמבואר שם בנהגי בשם הרשב"א וכן היתה עזילתו של רבי' צוה"כ כדאמר יומא ל"א ח, חלה וצבוקי לא מהי קצבו ולכסוף חקקו ותמרו על הראשונים ז"ל דמשמע מדבריהם דבקצבו ולכסוף חקקו עובלין בהן, ואפשר שאין פסול בכלי, חלה מחמת דהמים תלושין, וענין מים מחוברין, וכיון דחזין דניין של חביים חזינו מפסקו, חשיב דלכסוף גופיבו חשיבי כחלום לענין עיי' כדאמר חולין עיי' ח' מ"מ לענין חיבור המים חשיבי מים מחוברים, חי' גם בכלי המחבר חף בחקקו ולכסוף קצבו אפשר דמביח חשיב מחבר דחלום ולכסוף חבור לענין מי מקוי כמחבר דמי, שהרי חין כל ענינין שוין בדין חלום ולכסוף חבור כדאמר חולין שם, ואין כאן רק פסול שאובים דרצנו, וזוהי מהשניין בקצבו ולכסוף חקקו, עוד י"ל דכל שאין על הכלי עומאה משום דין משמש עם הקרקע לא חשיב כלי מטיק דדין לענין חין מטבילין בכלים, וכן לענין לפסול המקוה למי' כלו שאוב מביח, והא דאמרין דחקקו ולכסוף קצבו פוסל, חס יומא דאף שטעמו מחלה לקצבו פוסל, וכו' מדרבנן שהחמירו בזה בדין שאובין, וכן למאי דצ"י למימר דאף בקצבו ולכסוף חקקו פוסל, והא דאמר שאני שאובים דרצנו האמת קאמר, אבל בקצבו ולכסוף חקקו חף לעבול בחור הוא דרצנו, כ"ז יש לישב דברי הראשונים ז"ל חלה לא להקל למעשה [עיי' משיב' לעיל סי' קכ"ט סק"ב].

(ב) ומשיב' לדחות פ"י הר"ש לענין ידון של המחבר אינו דבר בכרחו דאף חס נפרש מהני' כפי' הר"ש מ"מ ו"ל דמיידי ונפרץ הרבה וגם הוא למטה ממי סאה, וכי' רצנו בחשונה כלי ל"ח, חלה מפני שטיק יסודו של המחבר נסמך על פי' הר"ש נמשנתו כ"י לדחות טיקר פי' הר"ש.

(ג) טוש"ע ר"ח סי' א"ה חס ישרו צו מי סאה אחר שיאלו קאמן דרך הסדק כוי, לכאורה נראה דחס הסדק למטה ממי סאה פוסל הראש, אמנם בחשונה הראש' מבואר שאין סדק ונקב הפסול בכלל זחינה כלל, וכן מוכח מגדר החדלית בכלים שפי' הראש' דכשר חשיב דהמים זוחל ביניהן, חלה דעה הראש' כל שיש מי סאה חשבונין ואינם מתענטים עתה בשעה עזילה כשר, והי' צריך לפרש לשון העוש"ע לא שיש חילוק חס הנקב למעלה או למטה, חלה שאם ישר זולת המים המתענטים עתה בשעה עזילה שער מי סאה כשר, חלה חס חין רק מי סאה מולממות, בצופן שהמים המתעוררים עיי' הנקב ממשעים ממי סאה פסול, וכו' שדקוק העור חס ישרו כוי אחר שיאלו קאמן כוי ור"ל חשיב דכשויסיו ללא חס ישר מי סאה, מ"מ עתה לא נעשרו ללא חס רק המקלה שסמוך לנקב, וישר המקלה לא חשיב נשור כצולו ולפי' חלוי הדבר גדול הנקב וברצו המים, וכן צריך לפרש ל' השו"ע חף כחול דחוק קאמן, וזוהי מבואר כונה הגר"ח סי' ק"ז שחמה על המחבר שהעתיק ל' הרשב"א שאינו חלה לשיטתו יו"ש, ולפי הגרחה בפשוטו שכונה השו"ע לאסור נקב למטה ממי סאה, חף שיש מן הנקב ולמעלה הרבה, חי' שפיר יש ללמוד מדברי הרשב"א להכשיר זחינה שאובה נכרה נקב משהו, וזולתי הרשב"א הכשיר נקב משהו חף למטה, חלה כונה הגר"ח חזון שייך ידון זחינה שאובה נכרה חלה לדעת הרשב"א דעיי' ועוד משע מים השיב כלו כחול, וזוהי הדין זחינה הנכרה, חלה לדעת הראש' דלא חשיב זחינה רק אותו המטע המתענט ויולת, חי' ל"ח ידון של נכרה דזה המטע ודאי חשיב זוחל והשאר לא חשיב זוחל חף בזחינה הנכרה.

(ב) חבית של עץ של חליוה שהצעה בהצושים של צרל או במסמרות של צרל נראה דיש לה דין כלי עץ והא חין לה בית קיבול טהורה, דאין להצושים ולכסממרים דין כלים שאינן חלה כעצמות הכלים שכן טהורין, וגם חין למחשב כל הכלי ככלי מחמת מחמת המעמיד, דלא אמרו חכמים חלה כשהן חשבוין כמשיב' כלים סי' י"ז סי' י"ג חלה כהא עוד גרישו ממשבר ומורה דאין החשוקים והמסמרות משמשין כלום וצ"ע דכן מעמידין לאו כלום הוא דהא פוחחה של מחמה וחפין של עץ טהור חף שהפוחחה מעמידה וכן כוונה מן ההלמא ושוליה מן הכללים, וכן נראה במעבר ומורה דחס הן של מחמה ושיויה; של עץ טהורין, וזה חלה כמשיב' שהביא בפ"ה יו"ד סי' ר"ח סי' ל"ב, ובסק"י שם הביא משמו כמשיב', [שו"ר בחו' עיי' ע"ה ב' ד"ה והלכתא, מבואר היפוך דרצנו, חלה כדברי הח"ם שהביא פי"ה סי' ל"ב וז"ל] ונראה דאף חס קצב מסמרים בכלי עץ המקבנת עומאה

(ג) נמצא פסקו של דבר, למאי דקיי"ל כהר"ש, כמבואר בשו"ע וכן הסכים הגר"ח דנקב וסדק כפסול אינו מחשיב זוחלין חלה מקלה המים הסמוכין לנקב, חלה הרחוקין צין מלמעלה מהנקב וצין מנגוד הנקב המסוכין להלאה בחורך ורובח המקוה חשיב חשבונין, והלכך עובלין במקוה חף שיש בה נקב בקרקעיה, ומיבו אותו מטע המים הסמוך להנקב המתעורר ללא חשיב זוחלין ואין עובלין צו והלכך יש להזהר, שיהי' כל גוף הכעצל מוכסה צמו האשבורן, וכן חס המים שוטפין על פני המקוה זוחלין עיי' כוחילה צריך לשחוח בשעה עזילה למטה לחוך חללה, וכ"ז נקב קטן, חלה נקב גדול כ"כ שכל המים מתעוררים ללא חשיב חשיב הכל זוחל, ושער הנקב לפי רוב המים דממים רבים ישאר מי סאה חשבונין חף נוקבים גדולים, וחב' לכולן חדלית ל' גשמים שגודרו בכלים, חף שהנקבים רבים, מ"מ יחי' צו מי

ועיי' מ"מ ענבו שבו סי' (ג) יחמו השח המכ שהיו ומיז ומכ' א' ו' כר"ן (ד) חלה סאה חין הא' ונגרבו בעפר קאי' למ' נ מעין דברא מ' ס' הקרק' בורות צרות יצרו חתול מלא ועומדו מים, בצורו הכותל וכמשי' והבי' נ בחפר הכהלי חלחולי הפוסק צלד מ' דלעולב וגם ס' דסל' וג' דחי' פ"ז מ' פ"ה ס'

ולכן מכל זה ועוד טעמים, המקוה כשרה, אבל עכ"פ חוב קדוש להתאמץ בכל עוז לעשות תיקון להמקוה הנו, כי אין ראוי לקהלה קדושה שתהא שם מקוה כזאת הכרוכה בשאלה חמורה, ורק כ"ז שא"א לתקן, המקוה כשרה ולא לבטל הטבילה.

סימן קעו

מקוה שהוצקה גוש אחד ע"ג הגג

על דבר המקוה הכנויה על גבי הכיפה הכנויה על מקוה התחתונה, והכנין בניו כמו שנוהגין היום כמוטות של כרוז המדורות על גבי רוחב חללה של המקוה התחתונה וכיניהם שככה של כרוז ואח"כ נשפך עליהם חומרי בנין (צימנטים) מלפ ופתתי אבנים (הצץ) עד שקרשו ונעשו כגוש אחד, ומד' רוחות הכיפה הקיפו לה, ומסביב להם ד' דפנות כמעשה הכיפה התחתונה ע"י שכל המקוה העליונה נמצאת כמו גרנית של אבן אחת, ובתוך הרצפה עשו נקב כשפופרת הנאר שעי"ז יעשו השקה ממים שאובים העליונים למי גשמים שבתחתונה.

והציע מע"כ כמה הערות לפוסלה ואני אבוא על סדר הערותיו: א) דתורת כלי עליה אחרי שנעשה כאבן וגוש אחד, דו"ל הרמ"א (סימן רא סעיף ז): מותר לעשותו על הגג ובלבד שלא יהיה תוך כלי או אבן אחת שחקקו ולבסוף קבעו, אבל חבור אבנים הרבה לא מקרי כלי (תשובת הרשב"א סימן תת). ונקט כח"ר שנידון שלפנינו אינו דומה לסיפא של הרשב"א אלא לרישא, דהרי נעשה כאבן וגוש אחד ואם כי גם באבן אחת לא אסר הרשב"א אלא בחקקו ולבסוף קבעו אבל בקבעו ולבסוף חקקו כשר גם באבן אחת, ובנידון שלפנינו הרי קבעו ולבסוף חקקו, (ועיין פתחי תשובה (ס"ק ז) כשהחקיקה והקביעות באים כאחד דינה כקבעו ולבסוף חקקו), מ"מ לטבול בתוך הכלי עצמו דעת הרבה פוסקים שפסול אפילו בקבעו ולבסוף חקקו, עיי"ש בבאור הגר"א (ס"ק לד) ובש"ך (ס"ק כא), ועיין פתחי תשובה (ס"ק ז) בשם הנוב"י ושר"ת רע"א, שהעלו להתמיר לטבול בתוך כלי עצמו שקבעו ולבסוף חקקו בטבילה של תורה, ומה שנעשה אח"כ נקב כשפופרת הנאר הרי לדעת הרמב"ם תרתי בעיניו, שיעשה נקב המטהרו וגם יקבענו בארץ שיהא בו הוכחה שהוא דבר של בנין (עיין ש"ך ס"ק כה) ובנ"ד אין קביעות בארץ ונשאר עליו שם כלי ופסול, ועוד דהוי מעמיד ע"י דבר המקבל טומאה (כחולתו שסותם את החור ע"י מגופה של מתכת והוי כמעמיד את הנחילה ע"י דבר המקבל טומאה).

ולענ"ד עדיין אין לנו הבדל ברור בין הסיפא של הרשב"א: „אבל חבור אבנים לא מקרי כלי" לגידון דידן, דבנ"ד גמי י"ל דהוי דרך בנין ממש ולא כלי ומי יוכל לשער דאפשר להנטל כאחת, הא באמת אינו במציאות כלל שתנטל ממקומה ואם היה באפשרות מי יוכל לשער זה.

ולמה שחושש לשיטת הרמב"ם שכתב בהלכות מקואות (פ"ד ה"ז), שבנותן סאה ונטל סאה אינו כשר אלא עד רובו, כבר הביא שם הכס"מ שהרא"ש הקשה על הרמב"ם שדבריו תמוהים, שמתחילה כתב כיון שיש בו ארבעים ממלא בכתף ושופך כל היום אעפ"י שרבינו עליו מים שאובין כשר, ולמה יפסל בנתן סאה ונטל סאה ביותר מרובן. ותירץ שם הכס"מ בשם הרמב"ן, שטעם הרמב"ם הוא דמדינא שרי בכל גוונן, אלא דהיכא דנתן סאה ונטל סאה כי הוי רובא מיחוי להו לאינשי שניטלו הכשרים ונכנסו תחתם שאובים ויבואו להכשיר בכלום שאובין לגמרי, ולפיכך גזרו בו מפני מראית העין, אבל בהך דמקוה העליון ומקוה התחתון כיון דלא נטלו ביד ליכא למיחש למראית העין. הנה מבואר מדברי הכס"מ, שהרמב"ם לא הצריך רובו אלא בנוטל ונותן בידים ממש, ומדברי הרמב"ן בב"ב (דף סו) מבואר יותר, דלא גזרו אלא שגם הנטילה והנתינה היה בידים, אבל אם נפלו מאליהם אעפ"י שניטל בידים או בהיפוך כל שלא שלטו בו ידי אדם שתי פעמים גם בנתינה וגם בנטילה לא גזרו, ובנ"ד לא הנטילה ולא הנתינה היא בידים ממש, ועיין תשובות חת"ס: יור"ד (סימן ריד).

ולמה שחושש לחילה, הנה מלבד שכמדומה שהגאון מהרש"ק ס"ל דממקוה למקוה לא שייך וחילה, בר מן דין, יש לאוקמי המקוה על חזקתה דלא נאסרה וליכא וחילה. ומה שחושש למה שמעמיד החילה בשפופרת של מתכת, הנה החת"ס מיקל בזה דלא הוי דבר המקבל טומאה אבל יש מהמירי, א"כ בקל יש לתקן מגופה של עץ או של גומי ובודאי בשביל זה לא יעמוד כנגדו מי שיהיה.

סימן קעז

גדרי וחילה שאינה ניכרת

נשאלתי ע"ד מקוה טהרה ככריכת שחיה, שהמים באים לתוכה דרך צנור כהבשר באופן שאין בהם חשש של פסול שאיבה, והשאלה היא שכרי שהמים יעמרו תמיד בצלילותו, העמידו בתוך הכריכה מכונה השמלית השואבת המים, ומוציאם דרך צינור לפילטער, שהוא בור, העומד מעבר השני סמוך לכותל כריכת השחיה, והבור ממולא כאבנים, הצץ, סיד והול, והמים נכנסים לתוכו ומסתננים מזהמתם, ואחרי שנעשו צלולים חוזרים דרך צנור אחד לתוך הפירות הכריכה, וכך הם פוכבים וחוזרים חלילה כרצוא ושוב מכריכת השחיה לתוך בור הפילטר וחוזרים אח"כ למקום שכאו ממנו. ומסתפק השואל אם יש כאן חשש פסול וחילה..

וצדדי הספק הנוטים להיחרם הם: חדא, מפני שאין כאן וחילה ניכרת ולמראה עין רואה שאין שינוי בקצב המים לא מעלין ולא מורדין ממחלכותם, ועוד בר מן דין, הרי שני בורות המים, הכריכה ובור הסינון, המים שבתוכם מחוברים זה אל זה ע"י המים שבתוך הצינור העובר מזה אל

סו הרצבי - יורג 23

הנה"ל ל"ב סו סראק 23

21

היכי דבעינן כח גברא אם נעשה בדין אשו משום חציו, חשוב כאילו האדם עשה זה בידים, ומה"ט אמרו בתוס' שאם הניח סכין ונפל מעצמו ברוח מצויה ושחט הוי שחיטתו כשרה משום דחשיב כאילו שחט בידים. והנה כבר מבואר בראשונים ובעיקר בדברי הראב"ד בספר בעלי הנפש דפסול שאובין לאו דוקא בכלי דדבר זה נלמד מהיקשא דקרא, אך מעין ובור מקוה מים טהור, מה מעין בידים שמים אף בור מקוה מים בידים שמים, ואם המקוה נעשית בידים אדם אפילו בלא כלי, פסולה. ומים הללו שנכנסים לבריכה בכח החשמל שהודלק בידים אדם דינם כשאוים ופסולים לטבילה. ואף שבתחילתן נכנסו לבריכה בכשרות, אבל מיד שיצאו מהבריכה הרי נסתלק מהם מעשה ראשון, ואנן בחר השתא אולינן דהתחורו בכח אדם ונמצא דביאה שניה של המים לבריכה בכח אדם באו ונפסלו.

אל"א שיש מקום לבע"ד לומר דהא משנה ערוכה לפנינו, מקוה שיש בה ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה כשרה. אך ביבמות (דף פב) אר"י עד רובו אבל בדלא נשאר רובן פסולה. ורש"י ותוס' ס"ל דאירי במי פירות, אבל נתן שאובין לעולם כשר. אמנם הרמב"ם (פ"ד ה"ג) כתב, דבשאוובין אינה כשרה אלא עד רובו. ובב"י בשם התשב"ץ דגם הראב"ד ס"ל כן. וכתב שם עוד, דאעפ"י שהאחרונים הסכימו להכשיר אין ראוי להכניס הראש בין המחלוקות. ויש להוסיף עוד דאפילו להמתירין גם בשאוובין ביותר מרובו, יתכן דשא"ה דכל סאה שאובין שהוא נותן פקע ממנו דין שאובין והיא עצמה ג"כ הוכשרה ע"י זריעה ונמצא דאין כאן שאובין כלל. משא"כ בג"ד שמים הפסולים נכנסו בשעה שמים הכשרים היו זוחלין ורבו הפוסקים דזוחלין אינם מטהרים את השאוובין וכל סאה וסאה הנכנס בפסול לבריכה לא פקע מהם דין פסול שאובין, ויתכן שבשעת סגירת החשמל בשעת הטבילה כבר נתקבצו רוב מים פסולים ולא יועיל כלל סגירת החשמל להפקיע הפסול מהמים אחרי שרובם פסולים. ויעוין בספר ישועות מלכו להגאון מקוטנא, שגשאל באוצר של מים כשרים ובפתחת הברזא מתמלאת המקוה, אמאי מכשירין המקוה, הא באו מכח אדם בפתחת הברזא ומים הבאים מכח אדם פסולים לטהרה. ושם עשו עצה שמים הראשונים מהברזא לא יכנסו להמקוה ומים הבאים בכח שני לאו כח אדם הוא דכמאן דבאו מאליו דמי. וזה ניחא התם, אבל כאן שהמים באים מכח אש ולא נפסק כח אדם כל זמן קילוח המים ע"י האש, יש לפוסלם מטעם תפיסת ידי אדם. ויש להאריך בזה, אבל עכ"פ גם כשיסגרו החשמל יש בזה חשש גדול, ושומר נפשו ירחק ממכשול איסור כרת שיש בזה.

סימן קע"ה

בענין השקה

מש"כ דלפי הנתבאר דאין מועיל השקה לעשות מים חיים וכן עכ"פ מש"כ תוס' והרשב"ם ורש"י דאין מי הבור ראויים לניסוך המים, משום דאין מועיל השקה, ע"כ.

זה, ומים בשיעור של כשופרת הנאד מערבין ונעשים כמקוה אחת שאין דין זחילה אם המים מתנענעים בתוך מקוה אחת מצד אל צד.

אבל כד געין אין מקום לדון על חיבור של עירוב מקואות, דו"ל הריב"ש (סימן רצב): „וידוע שאין המקוה מטהרת בזוחלין אלא באשבורן, גם שעירוב מקואות צריך שהמים המערבין שני מקואות הם מערבין בשקט עומדים במקומם הטבעי וזהו אשבורן לא בהיותם זוחלין שזה נקרא קטפרס, וזהו מש"כ הרמב"ם הלכות מקואות (פ"ח ה"ח) שאין המים הזוחלין מערבין עירוב מקואות וכל חד לחודיה קא"י, ומכיון דעירוב מקואות אין כאן, שוב מתעוררת השאלה על בריכת השחיה שיש כאן זחילה גמורה שפסולה מן התורה.

ומה שצדדו לומר דהוי זחילה שאינה ניכרת, זהו טעות מעיקרו. דנחוי אנן בטעמא דהא מילתא דזחילה שאינה ניכרת אינה פוסלת, הדבר פשוט דזהו מכלל שיעורין בריני זחילה דזחילת משהו לא פסלה תורה, משום דכמעט בכל מקוה א"א שלא נתחסר ממנה משהו, ולא נתנה תורה למלאכי השרת, דכן נראה מלשון הרשב"א שאומר: „דבאין זחילה ניכרת כשר משום דא"כ אין לך מקוה כשרה דכל קרקע מחלחלת וכולעת מעט מעט, ע"כ. ולכך יש שיעור לזחילה

דדוקא ניכרת פוסלת אבל בדלא ניכרת אין זו זחילה שפסלה תורה. משא"כ בנידון דידן, המציאות ידועה שהמים מחלפים בכל רגע בשטף ע"י החשמל, והא דלא ניכרת הזחילה הוא מטעם אחר, משום דהמים חוזרים ונכנסים מצינור השני והם ממלאים בכל רגע מה שמתחסר מהיוצאים. והגע בעצמך, מקוה שהיא זוחלת בשטף גמור, והוא פתח ברו מלמעלה, שממנו יכנסו מיד הרבה מים לתוך המקוה וישלימו את חסרון המים היוצאים, באופן שלא יהא ניכר כלל שום חסרון המים מצד הזחילה דלמטה, וכי יעלה על הדעת לומר דזהו בכלל זחילה שאינה ניכרת, וכן בנידון דידן, מה שייך לדון אם זה זחילה שאינה ניכרת, בשעה שאנו יודעים בבירור שהמים יוצאים בשפע. וקצת סמך לזה מדברי הרשב"א (ביצה דף לא ע"א) שהקשה שם לענין מעמיד דלא בטיל, דמאי פריך שם דליבטיל מים לגבי עיסה והא מים מעמידין את העיסה וכל שמעמיד רואין אותו כאילו הוא בעינו ואינו בטל, ומסיק דדוקא בגבינה של עכ"ם שכל הרואה אותה יודע ומכיר שבאיסור העמידה, ע"כ. ומשמעות דברי הרשב"א נוטים, דמה שידוע חשוב כאילו נראה בעין, וכאן בג"ד הרי ידוע ברור שהמים יוצאים ומתחלפים מרגע לרגע, ומה שלא ניכר, ידיעה כזאת לא תהא גרועה ממראית העין. ובכן נראה שהמקוה הזאת פסולה מן התורה מטעם זחילה, וטומאה כתיב בה.

ואפילו אם בשעת הטבילה יסגרו את החשמל, וישוכו המים והטבילה תהא באשבורן ממש, דלכאורה הדבר פשוט שהמקוה חזרה להכשרת, עדיין לבי מהסס אם כשרה היא לטבילת טהרה. דהנה נחזי אנן, דהרי הוצאת המים מהבריכה והחזרתם לתוך הבריכה נעשות בכח החשמל, כח זה הוא המוציא והמביא מי בריכה וכח זה הוא כח האדם שהדליק את החשמל, ולחד תירוצא בתוס' (סנהדרין דף ע"ג ע"א) הא דקיי"ל אשו משום חציו דינו ככח אדם עצמו לכל דבר, הוא לאו דוקא לענין גזקין לחוד אלא לגבי שאר עניני תורה, כל

סימן רפז

חיי לנזימי השטייף לפיק.

שוכטיים לכבוד הדר"ג שליטי"א

ע"ד המקדימין להחפלה בחורף, מיד לאחר שיעלה עמוב"ש כולד לנהוג בטו"ח ובחפלה.

ראיתי חשובה הגאון משאפרתא שליטי"א ודבריו נכונים שאין להקל כלל להחפלה קודם עמוב"ש אמנם מעמוב"ש ואילך אולי יש להקל אם אינו בקציעות כאשר אבאר בס"ד.

דלעניין זמנים כן הוא להלכה והרמ"א בסיומן חיי בעיד שכן נוהגין לברך על עליה לאחר שעלה עמוב"ש וגרסה דיש לזרף שיטה הרא"ש דס"ל דכסות וים מחויב בזמנים גם צלילה וטליתים שלנו כן המה שמוחזקים ליום וכ"כ הלבוש דהמקול בחורף ללבוש מעמוב"ש אין גוערין בו וכ"כ אפשר לנהוג שיחטוף מיד ואחר שיגיע הזמן משיכיר חזירו צרחוק ד"א ימשמש בהן ויברך אז עליו.

דלעניין חפילין לשיטת הרמב"ם דפסק דלילה לאו זמן חפילין היו לריכוס להחמיר מלהניחם עד שוכיר חזירו אמנם כיון דאין קו"ל דלילה זמן חפילין ורק מפני חשש שמא ישן אסרו להניח צלילה בכ"כ כשעומד להחפלה לניחש לה מותר להניחם מיד שעמוב"ש ולעניין הצרכה ג"כ עדיף דימתין מלברך עד שיגיע עיקר הזמן וימשמש ויברך.

אמנם לעניין חפלת חיי קו"ל דעיקר זמנה אינה אלא מכהן החמה ואילך וזדועדז משעלה עמוב"ש י"א כן הוא בשו"ע סוף סי' פ"ט אלא דבג"א החמיר וס"ל דבעינן שאחרי כל פני המזרח וצב"ט הביא כן גם משם ספר אלי רצה דבעינן שבאחרי פני כל המזרח ולא כגו צב"ט בשחר ועיין צערוך השלחן וכן בספר משנה צדורה החמיר בזה וכחז דגם לעניין ק"ש יש להחמיר כן לזאת קשה להקל "בקציעות" אצל צחקראו יש לסמוך על המג"א ופר"ח ופרמ"ג דמקילין.

סימן רפח

אלא דנראה דאם מתחילים לברך צרכה מעמוב"ש צודלתי יגיע הזמן של האור המזרח לנשיעמדו להחפלה חיי וכן יש להאריך עכ"פ עד אורה הזמן צבחחלת חפלת וכדלתי הוא "חפלת הצבור" דעדיף טפי מלהחיל צביתו ביחידות וצליבור מסתמא יש לכוון טפ"ח צפרמ"ג סימן ז' שגראה דס"ל דהאור המזרח צכשיראה חזירו צרחוק ד"א ח"כ אינו רחוק מעמוב"ש ולכשימתחילו חפלת חיי כבר הגיע הזמן ומ"מ בקציעות אין לנהוג כן כ"א צחקראו

בזה השיעור לענין מקור שיכיה נקראים בשם ח"אם נחמר מעט בהמשך מעלי"ע אם חשוב זמני עיין יו"ד סימן ר"א סעיף ל"א שברא"ש ס"ל זמני שאינה ניכרת לא מקרי זמילה ובספר ט"מ עמ"ל"א איין לספר גדולי טברה בצופו שכתב בשו"ע "מואל מים" עדיין נקרא בשם זמילה שאינה נקרא וכשר ושיעור "ככוס" משקב, והוא כעדשה, נקרא זמילה "ניכרת".

ובמעורר לדקה כתב חפילו כשפורת האור חזילה והרמ"ש חלק א' סימן ז' חסרון, "חזי לאל" או מעט יותר זמנים מעלי"ע חזי זמילה ניכרת ועיין בדרכי השוכה אור"ק רפ"ב בסופו וע"ש אור"ק רפ"ב בשם שו"ת צעו חיי שכתב דמקור שלימה המתמעטת בכל יום ז' וג' אצבעות כשירה, כי צודלתי מחמת "חוס" של המרחץ מתמעטים המים ובספר ערוגת הבשם סימן רצ"ב כתב צמ"ח שארכה 120 ז"מ ורחבה 98 ס"מ ונחמר צמשך פ"א שעת 26 ז"מ חשוב זמילה שאינה ניכרת ועי"ש שכתב מרש"ם סיפר לו שהמקור חסר עד הצקר 3 ז"מ והכשיר להחלה זיין למברשים ח"א סימן ז'.

אמנם לשיטת הגר"א יו"ד סימן ר"א אור"ק לשי"ת יש קפידא חפילו זחזילה שאינה ניכרת.

ואר"י יש להאריך המים ולצדוק ע"י מומחה אם נחלקל הרעפה או באצנים ובקל יש לתקן וצ

חיי ציוי אין קפידא אם ע"ה לא נחמר כ"א 8 י צמ"ח חוס המים נחמעט צבספר דרכי השוכה סי' פ"א-צ"א בשם שו"ת הכ ע"ה צריך לזכר שלא י צמ"ח כי יש לחוש לדיעות פוסקין ושכ"כ בשו"ת רפ"מ ק"ל דהוכח דהוא צמ"ח ולהחמיר כדברי השו"ת שאינה ניכרת ע"כ.

חזילה שאינה ניכרת מלאחרונים לפי שכיוון שעת ח"כ ע"כ בעת זמ"ל כלל ועיקר הקפידו צמ"ח טבילה שעת שטוו ופ"ד שהוא חזילה שאינה כמ"ח שגמטך רק אח"כ כלל וא"כ אינו מוזק

סימן רנ

שוכטיים לכבוד הדר"ג שליטי"א

לעשות צדא צב"ט צודלתי פ"מ קמ"ז וגם בשו"ת פ"א פ"מ קכ"ע בסופו ובסימ פ"מ קכ"ז ובצו"ד חו"מ וצ"ח פ"א מרצות לפתוח ולסגור פ"ח ח"כ ע"י החבור ו פ"ח הנווד כנ"ה.

לענין ח"ג לספר מהגאו בספר החת

שאלות ותשובות מהר"י שמייה

רצו

ב) **ומש"כ** באת ב' לענין הליטורגיה שלא יפלו לחוק
 הכללך מטעם מעמוד ולוין לת' נוצ"י קל"ז ולח"ס
 ר"ד, לא הבנתי יפה דבא בזה אין קפידא אלא סמוך
 להמקוה מטעם האוי' ע"י טהרה כזכר. בשו"ע יו"ד
 סימן ר"א סעיף מ"ח ועיין סעיף ל"ה אצל ההמשך
 ראוי לעשות גם בדבר המקבל טומאה וכש"כ שאין
 להקפיד על "המעמיד" לד.

ג) **ועניין** חשש זחילה ע"י שנמחה לעמעט מהקאכלין
 והמים זכ' לנקב הקאכליל עד הכותל נראה דאין
 קפידא כ"כ בזה דודאי אין זה זחילה ניכרת וגם
 אינו יולא לחוץ עיין פרי השדה בג"ל סימן קל"ט ומ"מ
 כשרואין שנמחה העמעט יש לתקנו בעמעט טוב
 שאינו נופל כ"כ בנקל.

ד) יהיה עמו בסיוע כאוי"ה הטובה וכתחילה
 ידוודו בלוי"ח.

יונתן שמייה

סימן רצ

חגיגת אסתר חש"י ל' צעאטענבערג יע"א.

שוכט"ם לכבוד"ג שליט"א

ג"י הגיעני ומסרתי החשובה להשאל וכו'.

והגה מה שכתיר ה"ג על דברי רש"י סנהדרין מ"ז:
 דס"ל דרק צידוע שנקבר בגזילה מותר לפנותו
 שלא הסכים צעל השדה לזה ולא נחשב כנקבר כלל
 ע"כ מותר לפנותו אבל בספק לא הותר לפנותו והקשה
 ה"ג דמסוגיא דנזיר ס"ה וצ"ב ק"א גבי שכונות קברים
 משמע דבסתמא מותר לפנותו וה"ג האריך בפיפול
 יפה ונעים. אמנם י"ל דהמסוגיא דנזיר מייירי בשדה
 שהיא "הפקר" ולא מייירי מדיון גזל כלל אלא הספק
 שס הוא אם הוא קבר יחודי שיש לחלטה שבאקראי
 נקבר לשם וממילא מותר לפנותו דהליגן דקבריהו
 "בחנו" על דעת לפנותו דבזה לכ"ע מותר לפנותו
 ועל קאמרינן דבשלושה הו"ל שכונת קברות ודיון
 ציב"ק יש לו ואסור לפנותו וגם אסורים ככה"ס
 ליכנס לשם והירושלמי שזיין ה"ג אין לפני וא"א לי
 לעיין צו.

אבל ציני ציני אין קפידא אם טובלין בו כיון שנמשך
 כ"ד שעות לא נחזר כ"א 8 מולי מעטער כי מסתבר
 שצ"ע ע"י חוס המים נחמטע ולא חשוב זחילה כלל.

אמנם בספר דרכי השובה סימן ר"א ס"ק ר"פ בסופו
 סיים בשם שו"ת העמק שאלה יו"ד סימן
 שמאד צריך לחזר שלא יהיה זחילין אפילו מעט
 וכן הנקב כי יש לחוש לדעות דאפילו הזחילה במעט
 מעט פוסלן וכש"כ בשו"ת אמרי יושר ה"א סימן
 קכ"ז וסימן ק"ל דהיכא דהוא וודאי מקוה ולא מעיין
 יש להורות ולהחמיר בדברי השובה ד"ח וזית שלמה גם
 בזחילה שאינה ניכרת ע"כ.

והעניין זחילה שאינה ניכרת שאינו מזיק הבנתי
 מהאחרונים לפי שכיוון שנחל רק מעט בהמשך
 כ"ד שעות ח"כ ע"כ צעה "הטבילה" אפשר שלא
 היה זחל כלל ועיקר הקפידא לענין זחילין אינה
 אלא בשעה טבילה צעה שטובלין אז לא יהיה המים
 זחל וע"י שהוא זחילה שאינה ניכרת יש לחשוב שאז
 צעה הטבילה שנמשך רק אחז רגע לא היה אז המים
 זחל כלל וא"כ אינו מזיק שאינה ניכרת.

סימן רפ"ט

ב' מו"מ השט"י ל'.

שוכט"ם לכבוד הדרי"ג שליט"א

ע"ד לעשות ברזא בהיגור שממשיכין בו המי גשמים
 לפתוח ולסגור ענינו בודאי ראו מש"כ בנז"ב ח'
 יו"ד סימן קמ"ז וגם בשו"ת פרי השדה ח"ד חלק נחלי
 מים סימן קכ"ט בסופו ובסימן קס"ד לזאת לא נוחא
 לי לעשות כן ובודאי כוונתו באתן הליטורגיה הממשיכים
 השאזבים והחמין וכיו"צ ובה אין קפידא לעשות
 בליטורגיה מרצות לפתוח ולסגור כיון שע"כ מכשירים
 אוחס אח"כ ע"י החיצור עם מי הגשמים ע"י
 שפופרת הנוד כנהוג.

ומה שזיין ה"ג לספר מהגאון החזן איש זל"ל אין
 הספר תחת ידו.

24

כל העת ונמצא שנשאר שם לעולם שיעור מקוה כשרה. אבל אם כן הוא נתן סאה ונטל סאה בשאובין שלהרמב"ם פסול והש"ך בס"ק כ"ג כתב שיש להתמיר כדבריו.

ובעצם הדבר אם הפילטער מק"ט ואם יש בהמים הנכנסים לשם פסול שאובין, הנה אם הוא כלי שיכולין להשתמש בו גם בלא חבור הרי לא נעשה לקרקע ומק"ט אף לאחר שחברו לקרקע וכ"ש שעושה שאובין, ואם אין יכולין להשתמש בו אלא בחבור הרי נעשה על דעת לקבעו בקרקע ואינו מק"ט אף קודם שחברו אבל עכ"פ עושה דין שאובין כיון שעשאו כלי ואח"כ קבעו. ועיין בספרי דברות משה סי' מ"ד ענף ג' שבארתי כן באורך. ולכן לשיטת הרמב"ם פסולה לטבול שם שיש לנו להחמיר כדכתב הש"ך.

ומצד זחילה יותר נוטה שאין כאן פסול כיון דבאים הפילטער וחוררים למקומם כדאיתא ברמ"א סעי' ג' מהריב"ש. ומש"כ הרמ"א כשיוצאין מעט וחוררין שם לא מיקרי זחילה גראה דלאו דוקא מעט ולא מצאתי לא בריב"ש ולא בר"מ אות כ"ו לשון מעט. ולכן היה כשר להמכשירין נתן ונטל בשאובין אבל קצת יש להסתפק אולי מעט דוקא והיה טוב להפסיק עבודת הפילטער בשעת הטבילה כמו שכתבת. אבל הא אין להתיר מצד שיטת הרמב"ם.

ובדבר הסתימה מקום שיוצאין המים לחוץ בעת הנקוי צריך לידע במה נסתם שם אם הוא של מתכת ויכולים לסלקו בלא שבירה משום שנעשה בסראיפן או יש טעם גדול להחשיב זה עצמו כלי ומק"ט. דלחיצת הכפתור של העלעקטערע הוא רק לפתוח ולסגור דלת הסתימה לכן תראה בעיניך ותודיעני. אבל למעשה הא בכל אופן יש לאסור מצד שיטת הרמב"ם. ידידו,

משה פיינשטיין

סימן קיא

בענין השקה וזריעה למקוה כשרה ואם יש מעלה בשתי בורות חזא להשקה וחזא לזריעה

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר מנחם פעלדמאן שליט"א.

הנקב שהולך משם להמקוה. ובור השני יהיה להשקה בנקב גדול כשפוח"ג ויהיה הנקב בשוה ולא בשיפוע מלמעלה למטה שלא יהיה קטפרס. וטוב שיהיה הנקב סתום עד אחר שתתמלא המקוה ואז יפתחו הנקב וישקו רגע אחד ויסתמוהו כי לשיטת ר' ירוחם שכתב הש"ך בס"ק קי"ב שיש להחמיר לכתחלה. אין לחוש בכאן משום דלדידיה סגי בחבור הראשון שהמים נזרעו שם ובור השני הוא לצאת שיטת הראב"ד שלדידיה סגי בהשקה רגע אחד כדבארתי זה באיזה תשובה. ולכן טוב לסתום תיכף שלא יצאו משם הרבה מים דמי הגשמים.

ומה שמסר לי הגאב"ד מדינאוו שעשו בכל בור מחיצה באמצע הגובה בנקב כשפוח"ג. אין ידוע לי הצורך בזה לפי הדין שידוע שיש בילה המים נחשבו מעורבים. ולומר שנשארו בתחתון לעולם המים דגשמים אף שיש נקב כשפוח"ג ויותר היא סברא חיצונית בלא מקור וגם היא כנגד הגמ'. ועיין בנבחים דף פ' דלרבנן יש בילה לכ"ע ורק לר"א איכא ר' אשי דסבר אין בילה.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן קי

בסווימינג פול ויש שם פילטער אם אפשר לטבול שם

ו' אייר תשי"ז.

מע"כ ידידי תלמידי הרה"ג מהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

הנה בדבר הסווימינג פול אשר נעשה בקרקע באופן שכשר למקוה ומתחלה יורדים לשם מי גשמים יותר מארבעים סאה ואח"כ פותחים הברזא שלמעלה מהכותל ומתמלאת שכבר לא פוסלים. אבל יש פילטער שע"י עלעקטערע יוצאים המים אל הפילטער ומתנקים שם המים מהכלוך וחוררים אל הסווימינג פול וכתבת שאף אם נניח שהמים שבה פילטער הם שאובין מ"מ לא פוסלים את המקוה משום דיש כאן מקוה כשרה. לא מובן לי כהוגן אופן העשייה דהרי כל המים רוצים לנקות אבל תושבני שכל העת נכנסין שם מקצת ויוצאין בחזרה

גמורה כיון יעשה תחלת ורקע וטהור. ז גומא ע"י לא יתקבלו שיפוע שאם ז מעט מים אף החת"ס נעשה גומא כתב בס"י שקבעו כשר וטעם דקבעו כ"ד. והטעם זלוש ושינוי דאמר בב"ק 'בנו. ולחוש שכל המים שאוב שהוא ודאי ליכא נזר מושכב

אף שהוא יותר שלכן ולקים בלא שלא נעשה ה. מ"מ אם של מתכות וש לרקבון טוב כדי זר שלקוה יין ובקרקע זבר לע"ד אם נימא עץ שאף יש לסמוך זוא כנעשו בבנין דיש שה מעניני אין לחוש זעשו שני זר מחזיק זד וצריך כשרו ע"י שם דרך

חלק א

סימן ל"ט

→ **התחילו לשאוב מים מהמקוה**

שו"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ב'.

כתב המחבר וז"ל: מי מעיין מטהרין אף בווחלין מי גשמים אין מטהרין אלא באשבורן וכו', ע"כ.

שאלת: מקוה שהתחילו לסלק ממנו המים ע"י המשאבה שהיא כלי, האם חשובים עתה כל המים שאובים.

תשובה: מה שחשבת לעשותם שאובים אין מקום לזה בכלל, דהא עדיין לא נשאבו הארבעים סאה מים שהיא טובלת בהם. ואם יש מה להסתפק, הוא דאולי הוי כווחלין. אמנם גם זה לא נראה לי, דהא המים מצד עצמם וטבעם אינם ווחלין עתה, ולמה הדבר דומה, לבני אדם שמוציאים בעלייתם מהטבילה מן המקוה מים כסדר בלי הפסק, דודאי לא הוי בגלל זה ווחלין. וזה הרבה שנים שהיה מעשה כזה בליקווד באשה שטבלה כשכבר התחילו להפעיל את המשאבה, ופסקנו שעלתה לה טבילה, והסכים על ידי הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל.

וכל זה דוקא במים שיוציאים מחמת כח המשאבה ששואבת כסדר, וברגע שתפסק פעולת המשאבה לא יצאו יותר מים, דאז לא חשוב ווחלין כיון שאין המים ווחלין מצד עצמם וכנ"ל. אולם אם פתח פקק וכדומה בתחתית המקוה והמים זורמים מצד עצמם עד גמירא, זהו דין הווחלין שפסול. **L**

סימן מ'

שאלות קצרות - נדרים

איזה נדרים אינם ניתנים

שאלת: איזה נדרים שא"א להתיר אותם בשעה שעושים התרת נדרים בציבור בערב ר"ה וכדומה.

תשובה: יש הרבה כאלה, ועיין קצת מזה ביו"ד סי' רכ"ח סעי' ט"ו י"ז כ"א. ונזכיר מקצתם: נדר על דבר איסור, נדר שעדיין לא חל, נדר שנדר על דעת חבירו או דעת רבים עיי"ש.

שכתב הש"ך שביכולה להסיון מעכב. אלא שבאמת דברי הש"ך קשים, ודייק מלשון המחבר שכתב צריך להסיון דמעכב בדיעבד, ולענ"ד לשון צריך אינו מוכרח דמעכב בדיעבד. וכמו שכתב הש"ך בעצמו על דברי הרמ"א בסעי' מ"ג שאמר יש אומרים שהאשה צריכה להטיל מים קודם טבילתה וכו', [ומקורו מהשערי דורא ה' נדה סי' י"ד שכתב כן], וכתב על זה הש"ך בס"ק נ"ה מיהו כל זה אינו מעכב בדיעבד.

ואף שאפשר לכאורה לדחות ולומר דבדיעבד סמכינן על החולקים וסוברים שאין זה חציצה. אולם אין זה מיישב, דהא אם באנו להחמיר כשיטת השערי דורא שהביא הרמ"א הרי גם בדיעבד תצטרך לחזור ולטבול - אי דייקנן לשון צריך, אלא על כרחך דהש"ך עצמו ג"כ סובר שגם הרמ"א לא החמיר בזה אלא לכתחילה, ומשום דקשיא עלייהו (על המחמירין) דדין זה הוא רק בטהרות, וכמו שכתב באורך הדרכי משה בס"י קצ"ט אות ב' [בגדמ"ח עמ' ר"ח].

ובזה מיושב גם מה שהוסיף שם הש"ך [בס"ק נ"ה] שכל זה אינו מעכב בדיעבד ושכן משמע בב"ח, ולכאורה הב"ח כאן בסוף סי' קצ"ח [בגדמ"ח עמ' ר"ח] לא כתב שאינו מעכב בדיעבד. אלא על כרחך כיון שהביא שם את השערי דורא והביא את החולקים עליו, ולא כתב כלום על זה משמע שסובר כמותם שאין זה חציצה, עיי"ש ותראה שזה כוונתו. ולכך צריך הש"ך לב"ח לראיה לקולא בדיעבד.

ועוד בענין הכינים הנ"ל, הנני מוסיף, דהרי דין זה לקוח מהרוקח [סי' שע"ז ד"ה ידות הכלים], והביאו הב"י [בסי' קצ"ח בגדמ"ח עמ' ר"ח], וכתב שם: אבל בטבילה הם מסירים משום חומרא, ע"כ. ואי אפשר לומר דכוונת הרוקח לחומרא במקום שאי אפשר להסיר, דאם א"א להסיר מה שייך להחמיר, ועל כרחך שכוונתו שגם ביכולה להסיר אינו אלא משום חומרא, וא"כ על כרחך שלשון צריך לאו דוקא.

סכום:

אם יש לה כינים בין חיות ובין מתות, לכתחילה חסרוק את ראשה היטב כדי להוציאן כמה שיוכל, אמנם לא צריכה להתאמץ ולהמתין מלטבול עד שתוציא את כולן.

שו"ת אור יצחק ח"א

ברכה"ל ז' צ"ח זקא צ' ע"א

לטבול במקוה שיש בו זחילה שאינה ניכרת

מ"ח] וחרב ש. פורסט צלצל ביום שישי, וביקש שאשאל לרבינו שאלה שנוגעת מיד. שאלתי האם מותר לטבול במקוה שיש בו זחילה שאינה ניכרת, לכל הפחות בשעת הדחק, כגון שהמקוה האחרונה שכשר, רחוק כמה מילים, וקשה לילך ברגל בערב שבת. והשיב רבינו שתלוי אם באמת אין הזחילה ניכרת, ויש להחשיבו כאינו ניכרת, אם רק נחסר מהמקוה כאינן קנה מהמים, שכדי לפסול דצריך להיות דבר שממש ניכר, או בעצם כשר. וכוודאי אין לדחות הטבילה עד אחר שבת בשביל זה. L

לשים במקוה אבקת כלור לחיטוי המים

מ"ט] שאלו רבנים מקליפורניה, האם מותר להם לשים בהמים השואבים ששמים אח"כ במקוה ע"י זריעה וכדומה, סם יבש כדי לנקות המים, שרוצים להשתמש באותם מים כמה פעמים, להוציאם, לנקותם, ולהחזירם. ושאל רבינו אם הסם משקה, והשיבו שזה יבש. ושאל רבינו אם גורם שינוי מראה, והשיבו שלא. ואז אמר רבינו שאינו רואה איזה שאלה יש, דהלא המשקה הוא מים רגילים, ואין שינוי מראה. ורק אולי גם סם יבש לוקח קצת מקום, ובמקוה מצומצם לא יהיה מ' סאה ממים, אך השיבו שכמובן אין להם מקוה מצומצם, והשיב רבינו שא"כ אין שאלה, ובטח מותר.

הלכות נדרים ושבועות

נדר לעשות מעשה

ק"ג] חרב ווסרמן מהשיבה שאל רבינו אודות מי שנדר לעשות משהו, והשיבו רבינו שנדר כזה אינו כלום, שאין נדר חל לעשות מעשה ק"י, רק חל בלשון קונם, ורק שבועה חל לעשות, ושבועה מצריך הזכרת שם שבועה וכו', ורק מוצאים שחל נדר לעשות משהו, בקיום מצוה, וצ"ל מצוה ממש, לא סתם חומרא, ורק שאם עם הארץ נודר, אז מחמירים עליו כדי שלא יתרגל וכו'.

לומר בכל יום שהכל יהיה בל"ג

ק"ד] כשהיה רבינו בבית חולים, הזכיר רבינו שבכל יום הוא אומר בבוקר שכל מעשיו ודיבוריו הם בלי נדר, ושתמיד נזהר רבינו שלא להיכשל בנדרים. ושמאחר שמדבר

קנה. Inch.

קנו. מגמ' נדרים דף יג ע"ב, ופסק בשו"ע יו"ד סימן ריג סק"א.

ספר מסורת משה

חלק ב'

מונחת והנפאית על האל"ת פיינשטיין זצ"ל
 גיורן מיומנו על נצו והאמיר גאון מרובי אפולו

וה"ש וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. אף על פי שהרא"ש לא הכריע בפירוש בפסקיו כמאן סבירא ליה מכל מקום מתוך דבריו ניכר דה"ר מאיר סבירא ליה וכן כתב בתשובות (כלל לא סי' י) בפירוש דאף על גב דרבינו חס' החיר לטובל בנהרות בכל עת ובכל זמן אף על פי שרבו הנוטפים על הוולטים וכדבריו כתבו רבינו שמשון (פ"ה מ"ה) ובעל התרומה (סי' פו) ובעל ספר

המצות (סמ"ג עשין רמח רמח ע"ג) אבל רבים חולקים עליו ר"ח והרמב"ם והרמב"ן וכן היה רבינו מאיר אומר על כן אין להקל בדבר ויש למנוע לגשים שלא יעבדו [בנהרות] אלא בזמן שהנהרות קטנים ולא רבו כלל ממי הגשמים עד כאן וגם הריב"ש בשו"ת סימן קכ"ה (בסופה) כתב שראוי להסמיר וגם מהרי"ק כתב בשו"ת קט"ו (בסופה) דיש מקומות שנהגו לטובל בנהרות אף בזמנן הגשמים משום דסמ"ג וגם סמ"ק (סו"ס רג) דנתראה הוא פסקו כדבריו תס' וכתב לדבריה הוה לן למיזל בטר רבינו מאיר והרא"ש דהוה בתראי טובא ואסרו וכל שכן באיסור גדה שהיא ברכת בא' וכתב שבמקום שהיה דר אביו ז"ל היה מנהגן לטובל בנהרות תמיד וקרא עליהן חגר עד שצטלו מנהגם מכל מקום הוא ז"ל כתב אס' נתפשט המנהג צנינים להחיר לא באחי למשכן נפשי על המנהגות דהא נהרא נהרא ופשטיה ע"כ ובתרוומת הדשן (סי' רנד) (חול) [תפר] כב' לקיים מנהג המחירים ולא יכול וסוף דבריו שלא מיתו הקדמונים בדבר משום דתשו לכמה עיירות שנתפזרו שם היהודים לאחא לגשים ולשגשג ואין סיפוק צדס לחפור להם מקואות ואי הוה אסרי להו לטובל בנהרות אמו לולולי

בטילה לגמרי (ג): **כתב** המרדכי בפרק גמא אשה (סי' שו - שנו) שיש קורין חגר על דברי רבינו מאיר שאוסר לטובל בנהרות שצא לעשות ממזרים למפרע כל הוולטים מטבילת הנהרות וטועים הם דאפילו צולד מן הגדה בלא שום טבילה אין הולד ממזר כדאמרין בסוף פרק החולץ (בימות מט.) וכל שכן הכא דעלתה לה טבילה מדאורייתא אלא דגזירה דרבנן היא לכתחלה אטו חרדלית של גשמים כדפרישית ואס' כן אף הוולטים דמעיקרא כשרים גמורים בלא שום פגם צעולם אף לדברי רבינו מאיר עכ"ל: **ובתב** הר"ן (מדרס מט.) על הא דאמר שמואל אין המים מטהרים בוחלין אלא פרת ציומי חשרי בלדד אין המים מטהרים בוחלין. דאיכא למיחש לרבינו הנוטפים: אלא פרת ציומי חשרי בלדד. לפי שאינו עת גשמים ולא זמן הפשרת שלגים ולא למיסר כל נהרות אחא ולא למיסר נמי פרת בכל השנה אלא ציומי חשרי אחא דכיון דכולה חששא משום שמה ירצו נוטפים על הוולטין הוא כל שאנו בקיאים בפרת ציומי חשרי כמה עלייתו וכן בשאר נהרות ויודעין אנו בהם שלעולם אינו מחמעט משיעור כך ואפילו בשעת יובש גדול כל שאין אנו רואין כי אס' אותו השיעור למה נחוש אלא שמואל תרמי קא משמע לן חדא דנהרות שהן מכוצין מיימיהן אין טובלין בהם לעולם דכיון שפעמים מכוצין לעולם חוששין בהם לגשמים או להפשרת שלגים וכדמתן במסכת פרה (פ"ח מ"ט) המים המכוצים פקולין אלו הן המים המכוצים [המכוצים] אחת בשבוע והמכוצים בפלמסקיות ובשנת צלום כשרים והכי פירושו דכל שמכוצים בלא טענה אף על פי שאין מכוצין אלא לעמים רחוקות פעם אחת בשבוע פקולים דחיישינן שמה גשמים הם ואין מטהרין בוחלין אלא מכוצין מחמת

ה' וכו"ש וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. כתב בית יוסף אף על גב שהרא"ש לא הכריע בפירוש בפסקיו כמאן סבירא ליה מכל מקום מתוך דבריו ניכר דכרבי מאיר סבירא ליה וכן כתב בתשובה בפירוש וכו' עד כאן לשונו ומימה לי הלא זה הוא דרכו של רבינו בדברי הרא"ש כשכותב דיעות הגדולים החולקים בפסק שמה שכתב באחרונה הוא מסקנתו. ויש להקשות

לר"י ורבינו מאיר ומסקנת הרא"ש דחוששין שמה ירצו הנוטפים על הוולטין ומה בכך שירצו הלא בפרק קמא דמקואות (מ"ו) שנינו דמעין שמימינו מוועטים שרבו עליו מים שאובים יש עליהם דין מעין לטהר בכל שהוא והוא הדין דמטהרין בוחלין וכן כתב רבינו בסימן זה (ק"י) דאם המעין מקלה על שפה הכלי ולחוכו תוך הכלי אסור לטובל וחובה לו מותר אפילו אם המים שצמחו מרובין וכתב עוד (ק"א) מקוה שיש לו מ' קאה ומעין כל שהוא יכול לשאוב כמו שירצה ולימנו בתורה והם כשרים אף על פי שהם רצים על המים שהיו בתורה חתלה עכ"ל. ומשמע דכשרים לגמרי במעין דמטהרין בוחלין ומטהרין בכל שהוא והא' ודאי דשאובים פקלי טפי מנוטפים דהא נוטפים כשרים כשיש מ' קאה באצטרין ושאובים פולין המקוה ואפילו הכי יכול לשאוב לתוך המעין אפילו לכתחלה כל שכן דביעזב לא נפסל המעין כשרבו השאוב ואס' כן למה יפסל המעין כשרבו נוטפין על הוולטין שלא לטהר אלא באצטרין ובתרוומת הדשן סימן רנ"ד הקשה קושיא זו אבל לא היה קשה לו על מעין משום דהיה תופס פירוש הרא"ש (מקואות פ"ח מ"ו) דלא אמרו במעין שרבו עליהן שאובין דיהא מטהר בוחלין הכי נמי דודאי אינו מטהר בוחלין כי היכי דבמעין כשרבו נוטפין על הוולטין דאינו מטהר בוחלין כשרבו שאובין אינו מטהר בוחלין אלא דהקילו לענין שיהא שזה למעין לטהר בכל שהוא אף על פי שרבו שאובין וקושייתו לשם אינו אלא אמקוה דאף על פי דשאובין פולין לגמרי המקוה אס' היה חסר אפילו הכי אס' היה כבר מקוה שלם של מ' קאה ונפלו לחוכו אפילו אף קאין שאובין צמח אחת לא יפסלוהו ומאי שנא דנוטפין דפולין ווחלין כדפרישית ומפקי להו מתורת ווחלין ועל זה מירך דשאובין במקוה שלם ככשרים על ידי זריעה דכשיפלו לחוכו נחשבים כולם מחוברין אבל לפסול דנוטפין לא מהני זריעה דזריעה לא מהני אלא לשווייה שאוב שהוא תלוש כמחוצר כך היא שיטת מהרא"י ליישב קושייתו אבל לשאר פוסקים דסבירא להו דאין חילוק דכל היכא דכשרבו שאובין על המעין מטהרין בכל שהוא הוא הדין נמי דמטהרין בוחלין וכמו שכתב הר"ן ומביאו בית יוסף השתח' ודאי קשיא ומאי שנא מנוטפין דכשרבו על הוולטין נפסלו מלטהר בוחלין ובשאובין לא נפסלו אמנם מדברי הר"ן בפרק גמא אשה ומביאו בית יוסף נשמע יסוד לקושיא זו והוא שאין הנוטפין שרבו על הוולטין פולין למעין אלא במקום שלא היה מהלך צו המעין בתחלתו כגון דנתרחב המעין מחמת הנוטפין על גדוהו אבל במקום שהיה מהלך צו בתחלתו מטהר אפילו בוחלין אף על פי שרבו הנוטפים ובכחאי גווגה מיירי הא דמתן בפרק קמא (מ"ו) דכשרבו מים שאובים דמטהר בכל שהוא דהיינו במקום שהיה מהלך צו בתחלתו והוא הדין דמטהר בוחלין אלא אם רבו הוולטין על הנוטפים טובל אף במקום שנתרחב שלא היה מהלך לשם בתחלה ומטהר צין בכל שהוא

דרכי משה

(ג) וכן כתב מהרי"ן בתשובותיו סימן ע' דאנו נוהגין בכל מקום דליכא מקוה טובלין בנהר וסומכים אדברי רבינו תס' וכן פסק בדימין דאב סימן קנד דבמקום דאיכא מקוה אין לטבול בנהר כלל משמע הא במקום דליכא מקוה שרי עכ"ל:

פרישה

שהם המים הנמשכין ובאין מנביעות ומקוהו של מעין אסור ורבינו חס' סבר דאין לך טפת היורד מלמעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחיים נמצא שלעולם ווחלין רבים על הנוטפין דהא לטפה של גשמים איכא טפחיים דמעין (וכן בהפסד שלגים שאו' גס' כן העולם והאירי מלוחמתו ולכן גם התהום מתחלתה וועדין יותר-מה-הדרק-לנטי' כג). עד כאן המניה:

צ"ן צוחלין: **ד"פ** עניות דעתי נראה ליישב צרוחא לניכא להקשות משאובין נוטפין דאף על גב דשאובין פסלי טפי מנוטפין צדד ז' כדפרישית מכל מקום נוטפין פסולים מדאורייתא צוחלין דלפינן מקרא כדכתיב מהר"ק שורש קט"ו וצתומת הדשן סימן רנ"ד ומציאו בית יוסף ומשמע לי דכל הפוסקים סצירה להו הכי ומה שכתב המרדכי צפרק צמה אשה אטובלין צנהרות כרצונו חס חוה לשונו וכל שכן הכא דעלתה לה טצילה מדאורייתא אלא דגזירה דרצנן היא לכחלה אטו חרדלית של גשמים כדפרישית וכו' עכ"ל אין פירושו מה שכתב וכל שכן הכא דעלתה לה טצילה מדאורייתא כשעולה צוחלין דנוטפין אלא הכי פירושו וכל שכן הכא דעלתה לה טצילה צנהרות צוחלין מדאורייתא משום דקיימת לן דנהרא מכיפיה מיצרך אלא דגזירה דרצנן הוא לכחלה משום שיצרו העולם דטובלין צמי גשמים וכשיהיה יורד זרע של מי גשמים מן ההר גם כן יהיו טובלים צו ולסם פסולים הם מדאורייתא דאין נוטפין מטהרין צוחלים אלא באשצורן מדאורייתא וכדכתיב הרא"ש על סם רצינו מאיר דמטעם גזירה זו אסור לטבול צנהרות אף על גב דמדאורייתא שרי דנהרא מכיפיה מיצרך אבל לטבול צוחלין דנוטפין הא פשיטא דמדאורייתא אסור לדברי הכל וכיון דשאובין כשרים מדאורייתא לפחות כשרובו בהכשר אף לר"ש (מקואות פ"ג מ"ג) דמתמיר צכולו שאוב חס כן שאובין קילי טפי השתא ניהא ולא קשה מידי דאף על גב דפסקין למעין ואינן מטהרין צוחלין דבדאיכא רובא נוטפין פסלין מדרצנן מכל מקום צרוצן שאובין לא פסלו למעין כנ"ל. והב"י (דף ס"ו: ד"ה ומ"ט) הדין מדברי המרדכי דלעצול צוחלין דנוטפין שרי מדאורייתא ואינו פסול אלא דרצנן ושאריו ליה מאריה דלא עלה זה על דעת המרדכי ולא על דעת שום פוסק וכן כתב הרצ צנהרות ש"ע (ס"ב) דמי גשמים פסולים על ידי זמילה מן התורה חס הם לחוד צלא מעין עכ"ל: **ל**

טענה כמו בפלמקיות וצנת צנורת כשרים ומשום הכי קאמר שמואל שאין המים מטהרין צוחלין אלא פרת וכיוצא בו שאינו מכוב לעולם ולמעוטי מים המכובין הוא דקאמר פרת ופרת וכיוצא בו קאמר וקאמר נמי דפרת וכיוצא בו שאינו מכוב מותר לטבול בו מן הקטם בכל השנה כולה מי שאינו בקי צו אלא ציומי תשרי נבלד לפי שאין אינו עם גשמים ולא עם הפשרה שלגים ולפיכך אפילו מי שאינו בקי אין לו לחוש שמא ירצו עליו נוטפים אבל אין הכי נמי דמי שבקי צפרת וכיוצא בו כל שהוא רואה שלא נתרצה על מה שהוא וזול בתשרי צבדי שהיא ראוי לחוש לרצונו הנוטפים טובל צו צבל השנה וכן נמי חס רואה צתשרי צנתרצה כל כך עד שאפשר לו לחוש שמא רצו הנוטפים אפילו בתשרי אינו טובל צו אלא שמואל סתמא קאמר דמי שאינו מכיר אפילו צנהרות שאינם מכובים יש לו לחוש צבל השנה צרצייתן וציומי תשרי אין לו לחוש כן נראה לי ויש מי שכתב צהיפך ולא נראה לי דבריו עכ"ל. וכבר כתבתי (ד"ה וגם) שכן נראה מדברי רצינו שהוא סובר כהר"ן וכן יש לדקדק מדברי הרא"ש צנתרצה צנתרצה צנמוך: **ובהא** דנהרות המכובים כתב המרדכי צפרק צ' דצנעות (פי' משמה ג ריש ע"ג) צצם רא"ם (יראים סי' ב) לנהרות קטנים יש לחוש לרציית נוטפין מצבצב וממתניחין דתמן צנמכת פרה (סם) המים המכובין (פוסלין) [פסולין] ואלו הם המים המכובין [המכובין] פעם אחת לצנעות הילכך צרך לתת לצם הנזהר כל כך קטן שאם היה צארך ישראל שאין עם גשמים מצויים היה מכוב פעם אחת צנעות חיישינן ציה לרציית נוטפים עכ"ל בד' ומשמע דעל פסק דרצינו חס דנהרא מכיפיה מיצריך כתב כן ומכל מקום איני יודע למה ראה לשער צארך ישראל ולא שיער צבל מקום לפי מה שהוא בה' דאפילו צנמקום צגשמים מצויים איכא למימר לרצינו חס נהרא מכיפיה מיצריך דאין לך טפה יורד [מ]למעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחיים כמו צנתרצה לעיל אלא חס כן חאמר דר"מ סצירה ליה כדברי רצינו ירוסם (נכ"י

רא"ש
דבריו
צירוש
ן אף
וחלים
מ"ה)
ספר
ר"ת
צבר
צטנים
קכ"ה
צסופו)
סמ"ג
ודרצה
יאסרו
אצו
צצטלו
!החיר
ע"כ
חירים
לכמה
צדס
לזולו
-צנת)
!עשות
אפילו
פרק
! אלא
! ואם
ס אף
דאמר
ד אין
ציומי
ולאו
ציומי
! צוחלין
נהרות
! יוצא
צמואל
צובלין
ס או
נכזבים
נכזבים
טענה
סולים
צחמת

צנימין

נמצא
יועטין

ח"ה רבו ע"ג) דאמר דאפילו לרצינו חס היכא שמינכר אגדל ממי גשמים אין טובלין צו אפילו לרצינו חס דהא ליכא למימר ציה מכיפיה מיצריך וכבר נצבאר לעיל (נ. ד"ה וטפילה) דכולהו רצוחא לא פירושו כן: **תניא** צנמפתא (פרה ריש פ"ט) מעין שהוא יוצא צננה זו מלד זה ושנה זו מלד זה או שהיה רצה צימות הגשמים ומתמעט צימות החמה כשר ע"כ. וכתיב רצינו שמשון צפרק ח' (מ"ט) דמסכת (מקואות) [פרה]: **וברב** עוד הר"ן (שם ל' ד"ה מיהו גדרים מ:). על דברי הפוסקים כאצו דשמואל מיהו איכא מאן דאמר דכי חיישינן לרצונו נוטפים על הצוחלין דוקא לטבול צהם צמקום שלא היחה צהם זמילתו של נהר קודם לכן אבל צמקום שהיחה זמילתו מתחלה אף על פי שעכשיו רצו נוטפים על הצוחלין מותר לטבול צו ומוכח לה מדתנן צפרק קמא דמקואות (מ"ו) מעין שמימיו מועטים שרצו עליו מים שאובים שזה למקוה לטהר. צאשצורן ולמעין לטהר צבל שהוא ומדקתני שזה למקוה לטהר צאשצורן אלמא מקום יש צו שאינו מטהר צוחלין שאין עליו דין מעין אלא הכי הוא כמקוה שצריך אשצורן והדר קתני ולמעין להטביל צבל שהוא וצדאי מדקתני דשה למעין להטביל צבל שהוא הוא הדין דמטהר צוחלין כיון דתורת מעין עליו וקציא רישא אסיפא אלא ודאי הכי קאמר מעין זה שרצו עליו המים שאובים מקומות יש צו שחורה מקוה עליהם וצריך אשצורן והיינו אותם מקומות שהוא וזול צהם עכשיו מחמת רצונו הנוטפים ולא היה וזול צו מתחלה ומקומות יש צו שלא צתנה דיו מצמות שהוא אלא הכי הוא כמעין להטביל צו צבל שהוא והיינו אותם מקום שאפילו מתחלה היה וזול צו למדנו מוז שיצ מוקם צמעין שאפילו נתרצה מחמת נוטפין חורה מעין עליו והיינו מקום שהיה מהלך צו מתחלה והכי איתא צנמפתא (מקואות פ"ה ה"ו) דקתני חסם מעין שמימיו מועטים וריצה עליו והרצונו מטהר צאשצורן ואינו מטהר צוחלין אלא עד המקום שהיה יכול להלך מתחלתו והיינו נמי דתנן [צפ"ח] [צפ"ה] דמס' מקואות (מ"ג) מעין שהיה מושך כנדל וריצה עליו מים והמשיכו הכי הוא כמו שהיה היה עומד וריצה עליו והמשיכו שזה למקוה לטהר צאשצורן ולמעין להטביל צו צבל שהוא והכי פירושו מעין שהוא מושך מעט מעט כנדל זה שהוא צרך קטן מרובה הרגלים ועכשיו המשיכו צצטף אבל אינו נמשך אלא צאוחו מקום שהיה מהלך צו מתחלתו הכי הוא כמות שהוא. וסיפא קתני דחס היה עומד כלומר שלא היה נמשך כלל וריצה עליו והמשיכו שני דיינים יש צו דצמקום שלא היה מהלך מתחלתו שזה למקוה שצריך אשצורן והוא הדין שאין מטיבלין צו צבל שהוא וצמקום שהיה עומד צתחילה שזה למעין להטביל צו צבל שהוא ומינה שהוא מטהר צוחלין נמצא לפי דעת זה שאפילו צמן גשמים שהנהרות רצם אדם טובל צנהרות שאין מכובין צאותן מקומות שכן צנמשין והולכין אפילו ציומי תשרי אבל צאותן מקומות צנמשין ומתרחצין יותר מחמת הגשמים כל היכא דאיכא למיחש שרצו הנוטפין על הצוחלין אין טובלין צהן אבל היכא שרצו וזמלין על הנוטפין אפילו צאותן מקומות שלא היה מהלך חס מתחלתו טובלין והיינו ההיא דרבי אלעזר צ"ר צדוק כו' (שם מ"ה וצדדיות) שהעיד על הצוחלין שרצו על הנוטפין שכתרים ומטהרין צוחלין וצדאי אפילו צמקום צנתרצה קאמר דאי צאוחו מקום שהיה מהלך מתחלתו מאי אסאדומיה פשיטא דהיינו חסם אדעתין שנים או שלשה טיפי מטר יפסלו פרת מלנטבול אלא ודאי כדאמרן. והוה דעת הראב"ד ז"ל (השגות פ"ט ה"ה) אבל דעת הרמב"ם ז"ל (שם) דכי קתני צבל הכי דאף על פי שרצו עליו הנוטפים דיו צמעין דוקא צתריצה חסם צנמפתא הנוטפין עצמם ששם הוא חשיבות מימיו ומצטלין כל המים הצאין עליהן כו' אבל ריצה צמקום משך הנזהר למטה כל שרצו נוטפין על הצוחלין נפסל כולו ולפי זה איתא מימרא דשמואל כפשטה

ז"ל כתב בענין אחר ואפשר שהוא ע"פ שיטת הרמב"ם [בפרק יט מהלכות שבת הלכה יב] והא דלא מהני יחוד עכ"פ במטבע נראה לי שאין דרך ליחד מטבע לשום דבר ובטלה דעתיה אצל כל אדם, 221 ועיין בשלטי גבורים ודו"ק 222:

בד"ה הקיטע יוצא כקב שלו וכו' והקשה רבינו תם דבמסכת יומא משמע דלכו"ע מנעל הוא וכו' עד סוף הדיבור. והרשב"א ז"ל בחידושי האריך בזה למעניתו וגם מורי זקני בספר מגיני שלמה כתב באריכות ליישב הסוגיא דהכא ודמסכת יומא ושניהם לדבר אחד נתווננו דסוגיא דהכא היינו כהנך אמוראי דלית להו הך אוקימתא דרבא במסכת יומא, ולפי שראיתי שגם בתוספות ישנים דמסכת יומא האריכו מאוד בענין זה ועיקר השקלא וטריא שייך למסכת יומא לכן הסכמתי בלבי לכאר הסוגיא במס' יומא אם יגזור ה' עלי בחיים:

[סו, א]

בתוספות בד"ה כוורת הקש וכו' וא"ת והיכי מטמא לענין ט"מ וכו' הא לא כתיב בפרשה וי"ל דקש נמי חשיב של עץ כדאמר פרי שאכל אדם הראשון וכו' אי נמי הך טומאה דרבנן היא עכ"ל. משמע מדבריהם דמעיקרא בלשון קושייתם הוי משמע להו דכל מה דלא כתיב בפרשה אינו טמא במת כלל ובשאר טומאות אף מדרבנן, ולתירוץ הראשון נמי משמע דדוקא בקש מטמא ר' עקיבא דמין עץ הוא ולא בשאר דברים דלא כתיבא בפרשה, ויש לתמוה טובא היאך אפשר לומר כן הא הלכה פסוקה היא בכולה תלמודא דדוקא כלי גללים וכלי אבנים הוא דאין מטמאין לא מד"ת ולא מד"ס וכדאיתא נמי להדיא סוף פרק המצניע, ובסוף פרק קמא דסוכה מייתי ברייתא דכל החוצלות מטמאין טמא מת ומייתי נמי אידך ברייתא דקתני להדיא [צו, א] מתצלת של שיפה ושל שעם ושל קנה ושל גמי מטמאין טמא מת וחכמים אומרים אף מדרס, וכמה משניות דכלים נמי אשכחן כהאי גוונא טובא בדיני המפץ ושאר כלים וכיוצא בהן דטמאים והרמב"ם ז"ל בחיבורו בהלכות כלים [פרק א' הל"ג] כתב להדיא שכל הכלים שבעולם הן בכלל כלי עץ ע"ש דמשמע דטמאין אפילו מדאורייתא, ולפ"ז אפשר לומר דהא דמטהר ר' יוחנן בן נורי היינו משום שאינו דבר של קיימא וא"כ שיטת התוספות צ"ע ודו"ק:

סליק פירקא

220. ובחידושי רע"קא כתב דאבן שהיא עגולה דאורחיה בהכי משויה מהני יחוד לשבת אחת כ"כ מג"א סי' שח סמ"ז, אבל יחוד לעולם מהני גם במטבע (ועיין ראש יוסף). 221. וז"ל הר"ן: "סיפא וכו' פירוש דאין ייחוד מועיל למטבע דאידיד דחשיב ודאי אין ייחודו כלום". 222. ועיין ספר תוספת שבת סי' שג סקמ"ז, שהעיר ברברי שלטי גבורים.

בגמרא אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין וכו' ופרש"י כגון שריון וקסדא ומגפיים וכו'. נראה שהוכרח לפרש כן דאם לא כן אין מקום להך מימרא דרב הכא בשמעתין אבל לפידושו ניחא דשפיר קאי אהך מימרא דרב דלעיל בסמוך שאוסר לצאת נשים בתכשיטין אפילו לחצר ולא תימא דדוקא בהנך אוסר משום דמרגלי בהו ונפקא בהו לרה"ר, וא"כ סד"א היכא דליכא חששא כגון בהנך שאין אסורין אלא משום מראית עין ה"א דשרי קא משמע לן דאפ"ה אסור. מיהו יותר נראה לפרש איפכא והיינו לפי שיטת התוספות דבהנך דלעיל אפילו לרב מותר בחצר מעורבת וכ"ש בבית, משא"כ בהנך דאסורין משום מראית עין דנראה כאילו לובשן למלחמה והוי עובדא דחול ומש"ה אסור אפילו בבית וזה נראה לי עיקר ודו"ק:

[סו, ב]

בתוספות בד"ה שמא ירכו הנוטפים פירוש מי גשמים וכו' ואם תאמר אמאי חיישינן וכו' לימא קמא קמא כמיל כדאמר בפ"ב דעבו"ם וכו' עד סוף הדיבור. ונראה דקושיא זו היינו לפי שיטת ר"י בעל התוספות וסייעתו שכתבו התוספות בפרק המוכר את הבית (סו, א ד"ה מכלל) ובכמה דוכתי דהך ברייתא דת"כ דאיירי בפסול שאובין ודריש מהיקשא דמים למקוה אינו אלא מדרבנן ואסמכתא בעלמא הוא א"כ משמע דלענין זוחלין ונוטפין נמי מדרבנן, ומש"ה קשיא להו דנימא קמא קמא כמיל משא"כ לפירוש רבינו תם וסייעתו דהאי ברייתא דת"כ פסולה דאורייתא היא, א"כ אין מקום לקושיא זו דשפיר מצינן לחלק בין פסול מקוה דאורייתא ובין יין נסך שהוא מדרבנן, ועיין בתוספות פרק הגזול [ק, ב בד"ה אומר לו גידור] שהאריכו בזה וע"ש בחידושינו והרשב"א ז"ל בחידושיו בשמעתין האריך בזה ועיין גם כן בלשון הר"ן ודעתי להאריך בהלכות מקואות א"י"ה:

פיסקא פורפת על האבן וכו' והאמרת רישא פורפת וכו' אמר אב"י סיפא אתאן למטבע. ופרש"י דמטבע לאו בר טלטול הוא אבל אבן שהוקצה לכך ראוי לטלטול עכ"ל. משמע דבאבן מיהא בהוקצה לכך מאתמול וא"כ לפ"ז ה"מ לשנויי דרישא דפורפת היינו שהוקצה מאתמול וסיפא דלא תפרוף היינו בשלא הוקצה, אלא כיון דלקושטא דמילתא במטבע לא מהני אע"ג דהוקצה מאתמול כמ"ש הטור והש"ע [סימן שג סעיף כב] מש"ה מוקי לה אב"י בהכי, 220 מיהו הר"ן

כב
לש
די
גון
לע
א"
מל
כה
לוג
חל
כל
והן

דש
אח
שב
כא
את

אל
מח
עיי

בה

וקן
סוף
דבו
מא
זו
סב
קר
בק

